

Disseny universal per a l'aprenentatge

1

Què pretén?

El disseny universal per a l'aprenentatge (DUA) és un marc que té per objectiu reflexionar per donar resposta a tot l'alumnat i per aportar elements a la transformació educativa específica i transversal. És una mesura universal que ha de ser aplicada com a mirada transformadora en qualsevol dels nivells i àrees.

El disseny universal per a l'aprenentatge és un marc educatiu basat en dècades de recerca en neurociència avalat pel Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. El DUA es considera la millor pràctica per ensenyar a tots els estudiants en un entorn d'aprenentatge inclusiu, tal com es reconeix en els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de les Nacions Unides.

EL DUA guia el desenvolupament d'entorns d'aprenentatge més accessibles i equitatius que poden donar resposta a les diferències d'aprenentatge individual.

L'objectiu del disseny universal per a l'aprenentatge és crear aprenents decidits i motivats, amb recursos i coneixements, i aprenents experts, estratègics i orientats a objectius. Vetlla per minimitzar i eliminar les barreres a l'aprenentatge i ofereix als estudiants opcions que els permetin prendre el control del seu propi aprenentatge.

Es tracta de dissenyar de manera universal proporcionant múltiples mitjans de participació, múltiples mitjans de representació i múltiples mitjans d'acció i expressió.

Què es DUA?

- » És un marc
- » S'adreça a tots els elements curriculars
- » La tecnologia és una aliada
- » La pauta és una eina que orienta
- » Proposa dissenyar per a tot l'alumnat

Què no es DUA?

- » No és una metodologia
- » No consisteix únicament en fer activitats de múltiples maneres
- » No consisteix només en l'ús de tecnologia
- » La pauta no és una llista de verificació
- » No és només per a alumnat amb necessitats

Recursos

- [Disseny universal per a l'aprenentatge](#)
- [Pàgina oficial de CAST](#)
- [NODES d'educació inclusiva](#)
- [Vídeo DUA](#)
- [Dissenyar des de DUA](#)
- [Oferta formativa](#)
- [Recursos per al Disseny Universal per a l'Aprenentatge](#)

On i quan aplicar-ho

Justificada la rellevància del DUA en el marc del Decret 150/2017 que en regula la importància dins el nou currículum i el reconeixement en l'àmbit europeu com a marc indispensable per treballar per a l'escola per a tothom, el disseny universal per a l'aprenentatge afavoreix:

- » Entorns d'aprenentatge inclusius i experiències enriquidores per a tot l'alumnat
- » Donar resposta a la variabilitat
- » Detectar i superar barreres d'accés i participació
- » Aprenents experts
- » Procés constant de reflexió de la pràctica

A l'aula

El disseny universal per a l'aprenentatge (DUA) ens ofereix un bon plantejament per donar resposta a aquesta necessitat de l'educació actual integrant les aportacions del camp de la psicopedagogia, de la neurociència i de la tecnologia.

L'aplicació del DUA al desplegament del currículum i, més concretament, a les propostes didàctiques afavoreix que puguin ser dissenyades, des de l'inici, per atendre la variabilitat de l'alumnat. El DUA planteja la flexibilitat del currículum, bàsicament pel que fa als objectius, a les metodologies, als recursos i a l'avaluació, i es converteix en un gran aliat per al docent a l'hora de dissenyar propostes didàctiques que permetin a cada estudiant progressar tant des de la seva realitat inicial com des de la seva singularitat (ritmes, estils, preferències, motivacions, etc.) perquè contempla la variabilitat de tots i totes.

CONCEPTES CLAU

- » **Variabilitat:** Parlar de variabilitat a l'aula implica reconèixer la singularitat de cada alumne. Les aportacions de la neurociència, aplicades a l'educació, posen de relleu l'existència d'aquesta variabilitat entre l'alumnat. Són diferències que tenen a veure amb els ritmes, les motivacions, les preferències i les facilitats de cada alumne a l'hora d'aprendre.

- » **Variabilitat versus diversitat:** Entendre la diversitat des d'aquesta perspectiva ens fa adonar que no és una excepció que fa referència, per exemple, a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE), sinó que té en compte la singularitat de cadascun dels alumnes i les alumnes. Aquesta concepció de diversitat és coherent amb el principi d'escola inclusiva que té com a finalitat afavorir l'èxit educatiu de tots i totes. Tot això requereix reflexionar constantment sobre la pròpia pràctica (organització, metodologia, avaluació, gestió de suports, elaboració i ús dels recursos, etc.) per tal de millorar-la i així donar resposta a les necessitats canviants del centre, dels grups en general i de l'alumnat en particular. Aquest plantejament mena a dissenyar i a desenvolupar un currículum obert i flexible a les característiques de l'alumnat des del principi i a fugir de fer adaptacions de l'alumnat al currículum. També implica potenciar propostes de treball personalitzades, que no vol dir individualitzades i de treball en solitari. Es tracta de minimitzar, des de l'inici, les possibles barreres que dificulten l'accés a l'aprenentatge i que, en definitiva, impedeixen l'èxit educatiu. Sortosament, ens trobem en un moment en què es donen moltes sinergies que ens permeten impulsar una acció educativa orientada a un veritable model educatiu inclusiu i equitatiu. Aquestes sinergies provenen, entre d'altres, del camp de la psicopedagogia, de la neurociència i de la tecnologia. Cadascun d'aquests camps té prou experiències de qualitat aplicades en el marc escolar. Es fan moltes bones pràctiques a les escoles. No obstant això, encara hi ha poca tradició d'incloure aquests camps i aprofitar-ne el potencial resultant per tal de millorar l'èxit escolar. Per tant, podem dir que ha arribat el moment de posar èmfasi en la flexibilitat i en la personalització de l'educació per aconseguir que els processos d'ensenyament-aprenentatge siguin vertaderament inclusius i equitatius.
- » **Detecció de barreres:** La detecció de barreres és un altre dels conceptes clau. És indispensable que les barreres que dificulten l'accés a l'aprenentatge siguin identificades i compreses pels docents; sense aquest reconeixement, les barreres romandran. És molt important assenyalar que el DUA situa les barreres per a l'aprenentatge i la participació en el context i no en l'individu. Cal identificar-les per minimitzar-les i/o eliminar-les. Les barreres poden ser de molts tipus: dels elements del currículum (objectius, avaluació, metodologies i materials), de creences, d'actitud...
- » **Procés iteratiu:** Consisteix en un procés que contempla planificar, provar, analitzar i reflexionar per tornar a començar. És un procés continu reflexionat i intencionat que, amb cada nova acció, cada innovació, permet la millora, el creixement i l'aprenentatge, reajustant-se per continuar. El repte que suposa el procés iteratiu és que es va repetint per cercar la millora i aconseguir l'objectiu de ser un aprenent expert.

Bastides de suport

2

Què pretén?

Les bastides són formes de suport que proporciona l'expert (un docent o un company/a amb més competència) per ajudar l'aprenent a superar la distància entre les seves habilitats i l'objectiu que es vol que assolixi. S'apliquen tant a la construcció del llenguatge com, en general, a la construcció de coneixements.

L'avaluació, com a procés, és una bastida per a l'aprenentatge. El docent, qui aporta unes bases d'orientació generals i universals per a tot el grup, planifica un tipus d'avaluació segons els objectius proposats. L'avaluació en si mateixa és una bastida personal i material. És una bastida personal, en tant que pot requerir interacció aprenent-aprenent o docent-aprenent. I és una bastida material que s'estructura amb una finalitat.

L'aplicació sistemàtica de bastides permet:

- Reduir la complexitat dels problemes, facilitant processos seqüenciats de resolució perquè l'aprenent pugui avançar i anar més enllà del que aparentment seria capaç de fer de forma autònoma.
- Mantenir l'interès de l'aprenent.
- Oferir models.
- Mostrar solucions en les quals l'aprenent pot reconèixer el procés de l'explicació.
- Una bastida també permet que l'aprenent participi en un nivell de competència que va augmentant progressivament.

Organització i recursos

Es consideren dues tipologies de bastides: les personals (el suport que es genera arran de la interacció entre docent i aprenent) i les materials (el suport que es genera mitjançant models, estratègies i estructures de l'activitat).

Bernie Dodge, professor i innovador de tecnologia educativa de la Universitat de San Diego (Califòrnia) i creador de WebQuest, fa una classificació de bastides d'acord amb la funció que tenen: bastides de recepció, de transformació i de producció.

- **Bastides de recepció:** Si els aprenents no poden extreure la informació important d'un recurs, la resta de la tasca quedarà sense base. Una bastida de recepció orienta per aprendre allò que és significatiu d'un recurs i retenir-ne allò que s'ha après (guies d'observació, pautes per fer una entrevista, glossaris, diccionaris en línia, etc.).
- **Bastides de transformació:** Els aprenents, quan han de transformar allò que llegeixen en un nou resultat, poden no haver tingut aquesta experiència i aprenentatge en la seva educació anterior i, per tant, beneficiar-se de l'ajuda explícita per aconseguir l'objectiu proposat. Les bastides de transformació estan relacionades en processos com ara comparar, contrastar, trobar patrons entre un cert nombre d'objectes d'estudi semblants, produir una pluja d'idees, fer un raonament inductiu i prendre decisions.
- **Bastides de producció:** Els aprenents han d'elaborar produccions que mai han estat creades abans. Hi ha bastides, com plantilles, guies atractives per escriure i estructures multimèdia, que poden ajudar-los a resoldre la tasca i assolir l'objectiu. Oferint eines i models als aprenents, els permetem que arribin més lluny del que poden arribar per ells sols. Un cop aquests mostrin que han interioritzat les estructures que els hem facilitat i puguin treballar de manera autònoma, es podran retirar les bastides.

Per poder-les ajustar al grau de complexitat que presenta una tasca per a un aprenent concret, les bastides han de ser:

- **Transitòries:** Els suports es retiren quan l'aprenent deixa de necessitar-los, d'acord amb el model d'acompanyament gradual.
- **Diverses:** Convé preveure una varietat de suports per satisfer diferents necessitats amb diferents respostes. Si estan ben ajustades, les diferents bastides interactuen i es reforcen.

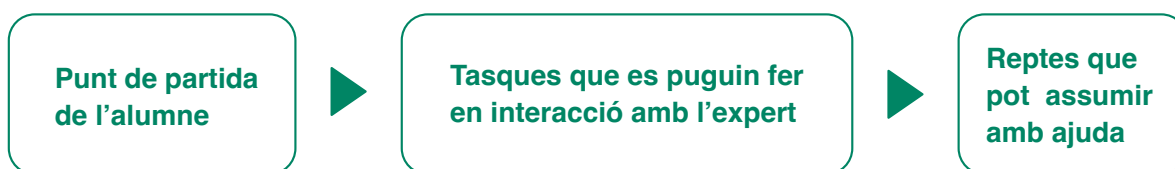
Agrupament de l'alumnat

- » En molts casos, la bastida és individual, ja que és un suport que el docent o un company/a amb més competència ofereix a un aprenent en una situació concreta. L'hem d'entendre com un suport a mida de les necessitats de l'aprenent, amb la intenció d'ajudar-lo a assolir els seus objectius.
- » També pot ser col·lectiva. El docent ha de prioritzar el que ha d'ensenyar en funció del que el grup d'aprenents ha d'aprendre.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » És el docent, en qualitat d'expert, el responsable de donar i de retirar els suports als aprenents.
- » El docent ha de tenir en consideració el punt de partida de l'aprenent i l'objectiu a assolir. És de la seva responsabilitat proposar reptes que siguin abordables amb instruments d'ajut i suports, i preveure tasques que es puguin fer mitjançant la interacció entre aquests suports:

- » La interacció entre iguals permet l'ajuda mútua, el control recíproc de la feina i la coordinació de rols. Capacita els aprenents per explicitar el propi punt de vista i permet fomentar la divergència moderada i els punts de vista alternatius. En aquest marc, el docent fa la funció de tutor, que proporciona retroalimentació positiva i estímulo i, alhora, promou l'autoavaluació i la coavaluació.
- » També existeix l'ensenyament recíproc, que és un exemple de bastida entre iguals, en el qual, per torns, els aprenents apliquen diverses estratègies davant una situació d'aprenentatge. El grup aprèn del coneixement i les experiències dels altres, i el suport és compartit per tots els membres i canvia constantment a mesura que el grup treballa en la tasca.

On i quan aplicar-ho

- » Es pot aplicar en qualsevol moment de l'ensenyament i en qualsevol etapa educativa.
- » S'ha de destacar la importància del modelatge com a suport essencial, en el qual el docent, com a expert, posa veu al seu pensament per transmetre a l'aprenent un procediment o habilitat cognitiva.
- » Els suports que dona el docent en la interacció també es troben en la forma de proporcionar-los: donant feedback a partir de l'actuació de l'alumnat, donant pistes o consells (no tota la solució), donant instruccions, explicant o fent aclariments, modelant, fent preguntes per estimular respostes actives lingüístiques i/o cognitives, amb gestos, avisos, paraules, indicacions puntuals... que donen pistes ràpides als aprenents.

Enllaços

— [Xtec. Ateneu. Recursos de suport a l'aprenentatge.](#)

— [Les bastides de suport.](#)

Exemples de bastides:

— [Estratègies de lectura. "Fer i comprovar hipòtesis".](#)

— [L'adquisició de vocabulari: estratègies i organitzadors.](#)

— [Aules acollidores. Bastida procedimental de correcció d'ortografia.](#)

— [Aules acollidores. Les bastides lingüístiques.](#)

— [Aules acollidores. Criteris per adaptar un text i fer-lo entenedor.](#)

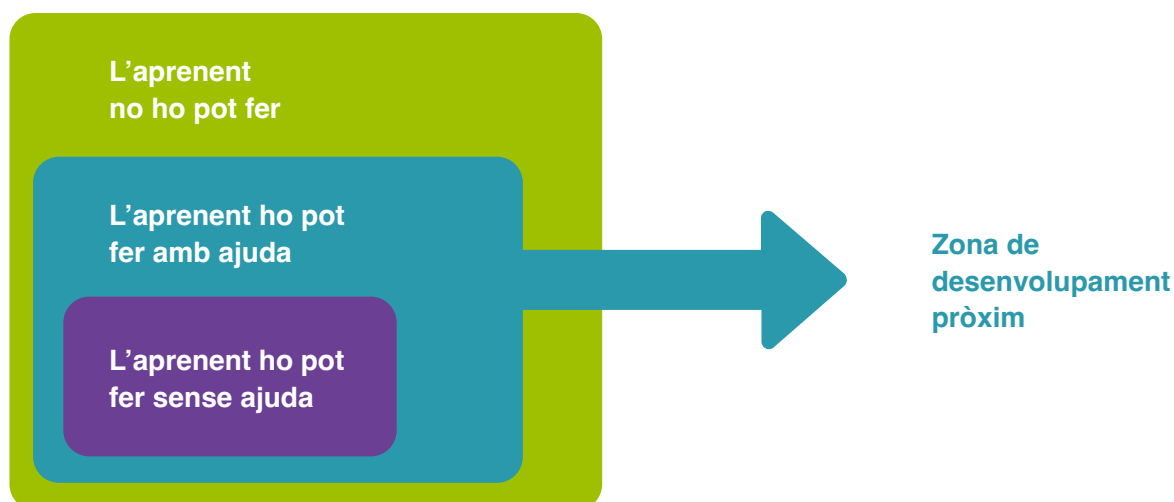
A l'aula

Per tal de garantir una visió positiva de les bastides és important:

- » Establir un clima relacional, afectiu i emocional, basat en la confiança, la seguretat i l'acceptació, per afavorir la curiositat i la capacitat de sorpresa i l'interès.
- » Inserir l'activitat en un marc més ampli que li doni significat.
- » Fer possible la participació de tot l'alumnat al seu nivell, diversificant els tipus d'activitats, regulant-les perquè no siguin gaire dirigides ni gaire obertes, acceptant aportacions diverses d'estils d'aprenentatge múltiples...
- » Regular l'actuació en funció de la informació del progrés de l'alumnat. Això requereix una actitud d'observació ajudada d'instruments d'anàlisi d'evidències.
- » Promoure l'ús autònom dels aprenentatges per aconseguir gradualment que adoptin el rol d'experts i els transfereixin a noves situacions. Per això és important introduir moments de reflexió metacognitiva.
- » Establir relacions constants entre els coneixements previs i els nous.
- » Tenir cura del llenguatge: fer-lo servir de manera clara i explícita, evitar malentesos, monitoritzar la comprensió, fomentar l'expressió oral de l'aprenent.

Observacions

Aprentatge cooperatiu

3

Què pretén?

- L'aprenentatge cooperatiu fa referència a un grup de procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de la classe en petits grups mixtos i heterogenis, a partir dels quals l'alumnat treballa conjuntament de manera coordinada per resoldre situacions problema, aprofundir en aprenentatge, compartir i construir coneixement.
- Els objectius generals són: establir relacions solidàries i socials positives, treballar la cohesió de grup i el respecte a diversos punts de vista, incrementar el rendiment de TOT l'alumnat, millorar el nivell de raonament, desenvolupar habilitats socials, donar importància al procés de l'activitat.
- Fomentar situacions d'ensenyament-aprenentatge que donin veu a l'alumnat i el situïn al centre del procés educatiu.
- L'aprenentatge cooperatiu com a eina integral per l'assoliment del vector 1 "Aprentatges competencials" i del 6 "Ciutadania democràtica i consciència global".

Organització i recursos

- »» A qualsevol espai.
- »» Col·laboració entre docents per establir objectius ben definits i proposar tasques amb repartiment de responsabilitat.
- »» Definir les funcions dels components del grup amb repartiment de responsabilitats.
- »» Consensuar les normes de funcionament del treball en aprenentatge cooperatiu.
- »» Fomentar la participació dels membres de la comunitat educativa.

-
- » Planificar diverses estratègies per a l'avaluació (autoavaluació, coavaluació...).
 - » Diversificar els recursos pel treball cooperatiu, tot afavorint l'accés a la informació de tots i totes.
 - » Creació d'un clima d'aula facilitador per treballar de manera cooperativa

Agrupament de l'alumnat

- » Grups heterogenis de tres a cinc membres on cadascú desenvolupa un rol definit. (Ex.: portaveu, secretari, material, moderador-temps...)
- » Els grups han de ser el més estables possible: equip de base.
- » En activitats de curta durada es poden fer equips esporàdics no estables.
- » També es poden fer equips d'experts formats per un o dos membres de cada equip base que treballen junts durant una o dues sessions per especialitzar-se en alguns aspectes i retornar la informació a l'equip base.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Guia, per tal de vetllar pel bon funcionament del grup acompanyant el procés quan l'alumnat treballi de forma cooperativa.
- » Establir els objectius, les tasques, les funcions de cada rol i la seva temporització perquè els aprenents els exerceixin tots durant el curs escolar.
- » Ajuda a incidir en la implicació, la perseverança i l'autonomia de l'alumnat.
- » Dinamitzar els grups i facilitar els recursos necessaris.
- » Promoure la interdependència positiva, la interacció cara a cara, la responsabilitat individual i de grup, l'avaluació del treball i el desenvolupament de les habilitats socials.
- » Explicita clarament quins són els objectius de cada tasca i quina funció ha de complir cada un dels membres del grup, i recorda aquests aspectes tantes vegades com sigui necessari per aconseguir una veritable transferència de responsabilitats (del docent a l'aprenent) i una veritable autogestió del grup.

On i quan aplicar-ho

- » A tots els nivells educatius en qualsevol àmbit.

Enllaços

- [Eina per afavorir atenció a la diversitat](#)
- [Aprendre junts alumnes diferents](#)
- [Escola inclusiva i aprenentatge cooperatiu](#)
- [Suport a la inclusió dins l'aula amb equips d'aprenentatge cooperatiu](#)
- [Rols en els grups cooperatius.](#)

A l'aula

- » El treball cooperatiu permet: Afavorir una atenció educativa més ajustada a les necessitats del grup, mentre fa una observació directa a tot el grup de referència. Facilitar una millor atenció a tot l'alumnat.
- » Recollir idees prèvies, acordant què saben i què volen saber. Preparar i adequar un bon material de consulta i font d'informació.
- » Seguir de prop el procés d'aprenentatge de l'alumnat i detectar les barreres que dificulten el seu aprenentatge, quines estratègies posa en funcionament per resoldre els problemes, quines actituds desenvolupa amb relació als altres companys i companyes i al treball.
- » Incorporar estratègies i instruments d'avaluació per assegurar una avaluació formativa.

Observacions

- Per poder dur a terme el treball cooperatiu prèviament s'ha d'ensenyar a treballar en equip.

Apadrinament lector

4

Què pretén?

- Generar una experiència positiva envers el procés lector.
- Gaudir de manera compartida de llibres i tipologies textuals que formen part del dia a dia de l'alumnat.
- Motivar l'aprenentatge de la lectura compartida entre iguals des del respecte i la cooperació.
- Fomentar la responsabilitat, el compromís i la implicació per part de l'alumnat que hi participa (de CS o altres cicles) en el moment de fer l'apadrinament i l'acompanyament.

Encara que aquesta activitat també es pot portar a terme a secundària centrant-nos més en la comprensió lectora, expliquem i exemplifiquem la mesura en l'etapa més habitual, la d'educació primària.

Organització i recursos

- » Establir una franja horària per dur-lo a terme.
- » Cercar moments de coordinació entre els tutors i les tutores dels grups implicats.
- » Dissenyar espais amables dins del centre que facilitin l'acompanyament lector.
- » Oferir un ampli ventall de llibres i tipologies textuals.
- » Elaborar una carta de compromís la qual reculli què implica ser un padrí lector.

Agrupament de l'alumnat

- » Agrupaments per parelles.
- » Tenir en compte aspectes com: el moment evolutiu d'aprenentatge de la lectura en el qual es troba la persona, la personalitat, les motivacions, els interessos..., entre d'altres.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » L'adult té la finalitat de guia i acompanyant.

On i quan aplicar-ho

- » Portar-lo a terme en la franja horària assignada.

Enllaços

- [Programació apadrinament lector. Escola Garigot](#)
- [Bona pràctica d'apadrinament lector. Escola Salvador Espriu](#)
- [Apadrinament lector. Escola El Roser](#)
- [Apadrinament lector. Escola Juan Ramón Jiménez](#)

A l'aula

- » Les parelles apadrinades poden portar a terme la proposta en diferents espais del centre fomentant al màxim l'autonomia de l'alumnat durant els desplaçaments. Aquests contextos hauran de ser acollidors, tranquils i relaxants.
- » Els companys i les companyes més grans hauran de tenir cura dels infants més petits des del començament de l'activitat fins al final. A més a més, se'ls oferirà un ventall ampli de llibres per tal que puguin escollir la lectura en funció dels seus interessos i motivacions.

Observacions

- L'apadrinament lector és una activitat col·laborativa i en parella entre l'alumnat de 3r cicle i 1r cicle de primària o bé de l'etapa d'infantil.
- L'activitat està pensada per portar-la a terme a primària, però, com ja hem dit, també pot desenvolupar-se a secundària dins una mateixa classe o barrejant nivells. En aquest segon cas es treballa la comprensió lectora.

Ensenyament multinivell

5

Què pretén?

L'ensenyament multinivell és una estratègia que afavoreix l'aprenentatge de l'alumnat.

Atendre a tot l'alumnat suposa haver d'utilitzar estratègies didàctiques obertes, flexibles, coherents amb una mirada concreta en l'organització de l'espai i el temps, així com entendre la sistematització del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Des del disseny de la proposta educativa fins a la implementació cal contemplar els elements següents:

- Aprenentatges bàsics. Què volem que aprenguin?
- Presentar la informació de diverses maneres per donar resposta a tot l'alumnat.
- Establir diferents nivells de sabers implicats en l'aprenentatge, (recordar, comprendre, aplicar, analitzar, avaluar i crear).
- Establir diferents canals de comunicació per donar resposta a la variabilitat de tot l'alumnat.
- Treballar de forma cooperativa per generar interacció, cooperació i dinamisme entre els aprenents.
- Establir una avaluació personalitzada i ajustada a cadascun dels aprenents.

Organització i recursos

- » De l'espai: a l'aula en grups de treball cooperatiu
- » Els docents i professionals implicats

-
- »» **Format:**
 - »» En el treball
 - »» L'avaluació comporta una mirada global per part dels professionals, però inclou una avaluació formativa de l'alumnat sobre el seu procés de participació (rúbriques d'avaluació individuals, de grup...). Tots ells han de ser conscients de la responsabilitat en les tasques o rols dels grups i de la posterior revisió per part de l'adult.

Agrupament de l'alumnat

- »» Treball cooperatiu (mirar fitxa)

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Guia, facilitador...
- »» Elaborar la proposta educativa.

On i quan aplicar-ho

- »» A l'aula en diferents sessions.
- »» Pot ser en agrupaments internivell o en un únic grup.

Enllaços

- [Ensenyament multinivell](#)
- [Estratègies metodològiques de treball a l'aula](#)
- [L'aula multinivell. Roser Boix i Laura Domingo](#)
Formació "Aprenem a l'escola rural".

Publicacions

- El teixit d'aula, una inclusió real. L'Experiència de l'Escola Fluvià, un centre en construcció. Carme Hoyas Guix 388.
- Ensenyament multinivell. Mirada, formació i docència. José Manuel González de Molina Jiménez. Guix 473
- Una aproximació del concepte pedagògic de l'aula multigrau. Guix 402

A l'aula

- » Organització cooperativa del grup
- » Grups d'alumnat de diferents edats i nivells educatius

Racones

6

Què pretén?

Els racons tenen com a objectiu que l'alumnat treballi de forma autònoma, individual, en parelles o en petit grup, en diferents espais dins de l'aula, amb material divers i respectant els diversos ritmes de treball.

Els racons pretenen:

- Atendre la variabilitat de l'alumnat.
- Fomentar la socialització, col·laboració, respecte i ajuda mútua de l'alumnat dins el grup classe.
- Potenciar la responsabilitat i la iniciativa personal de l'alumnat: escollint la tasca adequada, el material...
- Desenvolupar hàbits d'autonomia i d'organització personal a partir d'una proposta donada.
- Realitzar tasques creatives, lúdiques, treball lliure, etc.
- Autoavaluar-se perquè l'alumnat aprengui dels seus propis errors.
- Aprendre jugant tot gaudint de l'activitat.

Organització i recursos

- » Els racons haurien de ser rotatius i l'alumnat hi va passant, tot i que no cal que passin per tots ni que facin les mateixes tasques en cadascun d'ells.
- » Utilitzar materials i recursos diversos que tenen un lloc en diferents espais de l'aula.

-
- » Tenir un objectiu i una tasca diferent a cada racó.
 - » L'alumnat ha de triar i planificar la tasca i el temps.
 - » Hi ha un organitzador general on es recull la informació de quins racons/tallers s'han fet.

Agrupament de l'alumnat

- » L'alumnat pot treballar de forma individual, en parella.
- » En algun cas, en petit grup (tres o quatre).

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » S'ha de planificar i preparar el material necessari.
- » S'ha d'exposar prèviament el que es fa a cadascun dels racons a tot el grup o en petits grups, per tal que després siguin autònoms.
- » L'alumnat ha de saber què ha de fer a cada racó.
- » Recopilar materials i dissenyar activitats suggeridores.
- » Animar a portar a terme els racons.
- » Observar les actuacions de l'alumnat.
- » Intervenir en l'aprenentatge quan cal i donar a l'alumnat l'ajut necessari per poder avançar.

On i quan aplicar-ho

- » En el grup dels i les alumnes de nivell.
- » En grups amb alumnat d'un cicle barrejats.

- »» Mentre un petit grup fa un treball més dirigit amb el docent, la resta pot fer racons de forma autònoma.
- »» A tots els cicles educatius, depenent de la proposta de treball.
- »» Quan s'ha treballat amb material manipulatiu a l'aula, pot quedar aquest material en un racó de treball concret per tal que tot l'alumnat hi pugui practicar.
- »» Per exercitar procediments.
- »» En totes les àrees curriculars.

Enllaços

- [Recull de webs, documents experiències... sobre el treball per racons.](#)

A l'aula

- »» [Vídeo de racons de l' ESCOLA PRAT DE LA RIBA, Esplugues de Llobregat](#)
- »» [Racons a Cl escola-.. Riera de Ribas](#)
- »» [Racons de matemàtiques a Cicle Superior. Esc Vicente Aleixandre](#)
- »» [Racons de matemàtiques a Cicle Superior. Esc Mas i Perera](#)
- »» [Racons de matemàtiques al JClic](#)

Observacions

- Potenciar la flexibilitat d'espai tant a dins com a fora de l'aula.
- Treballar dos docents a l'aula / docència compartida.
- Actualment està pensat per a l'etapa d'educació infantil i primària, però es pot realitzar també en altres etapes educatives.

Tallers

7

Què pretén?

Els tallers d'aprenentatge tenen un enfocament interdisciplinari i globalitzador. La seva aplicació implica pràctica i treball cooperatiu, així com la investigació i l'aprenentatge per descobriment. La flexibilització dels agrupaments permet a cadascú establir reptes i ritmes personals d'acord amb les seves competències i interessos.

Aquesta metodologia aporta, entre d'altres aspectes, l'aprenentatge significatiu mitjançant l'experiència, el treball autònom, l'adquisició d'estratègies de pensament i transferència de coneixements, així com l'adquisició de recursos personals per aprendre a aprendre.

Els tallers permeten dotar al centre d'una organització que garanteixi i faciliti l'abordatge d'aquells aspectes que completen l'aprenentatge a les aules, partint de la manipulació de materials diversos, la investigació en petit grup i l'aplicació de coneixements, habilitats i competències per a la vida diària.

Organització i recursos

- » L'organització dels diferents tallers ha de ser flexible i al mateix temps prou estructurada per tal de facilitar que tot l'alumnat tingui accés a totes les propostes. Cada centre, en funció de les seves característiques, recursos i necessitats, pot adaptar l'organització dels seus tallers.
- » Tot l'alumnat que hi participa es barreja i es divideix en grups de ràtio més baixa que la d'un grup de grup classe o nivell.
- » Cada grup anirà una, dues, tres o quatre sessions (una, dues, tres o quatre setmanes) a un mateix taller (depenent de la dificultat de la tasca i de l'edat de l'alumnat). Després canviarà de taller i al llarg del curs passarà per diferents tallers.

- »» Es necessiten tants espais com propostes de tallers.
- »» Cada taller estarà conduït per un/una docent i comptarà amb alguna persona de suport si fos necessari.

Agrupament de l'alumnat

- »» En l'organització dels tallers, l'agrupament de l'alumnat pot variar en funció de les característiques i recursos de què disposa cada centre.
- »» El més recomanable és barrejar l'alumnat d'un mateix cicle o comunitat d'aprenentatge, ja que això enriqueix els processos d'aprenentatge que es donen en el taller i afavoreix les relacions interpersonals.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Prepara el context fent l'anàlisi de les propostes d'aprenentatge que es treballaran i establint els processos que es proposaran.
- »» A l'aula, actua com a guia fent modelatge: observa i acompanya en el procés; orienta i escolta l'alumnat sempre des del respecte i atenent les seves propostes o preocupacions; provoca situacions fent preguntes, retroaccions personalitzades calmades, properes i immediates.
- »» Reflexiona i transforma la pràctica mateixa i deixa per escrit la documentació relacionada amb el taller. Així mateix, avalua la proposta i l'evolució de l'alumnat.
- »» Facilita l'aprenentatge aportant recursos, materials i propostes ludicoeducatives relacionades amb els sabers, l'àrea i/o matèria i l'objectiu del taller.

On i quan aplicar-ho

- »» Els tallers es poden aplicar en tots els nivells i etapes educatives.
- »» En funció de les propostes d'aprenentatge i els objectius dels tallers, es poden organitzar en diferents franges horàries.

- » Cal tenir en compte que els tallers han de ser manipulatius, han de permetre la investigació i la construcció d'aprenentatge, per tant, necessitarem una franja horària àmplia i flexible.

Enllaços

- [Currículum i orientació. Treball a l'aula](#)
- [Proposta Tallers per l'Educació](#)
- [Proposta de Tallers per a secundària](#)
- [Tallers del Parlament de Catalunya](#)

A l'aula

- » [Escola Gayarre. Tallers internivell](#)
- » [Escola Mata de Jonc. Tallers a primària](#)
- » [Escola Can Roca. Tallers a infantil](#)
- » [Escola La Vitxeta. Tallers internivells de plàstica a primària](#)
- » [Escola Torroja i Miret. Tallers internivell primària](#)
- » [Escola Rocafonda. Tallers](#)
- » [Escola L'Estel. Tallers de llengües i matemàtics](#)
- » [Escola Alba. Tallers infantil](#)

Observacions

- Cada centre educatiu ha de poder adaptar l'organització dels tallers a les seves necessitats i característiques, així com als recursos de què disposa.

- Els tallers poden ser d'una sola temàtica o poden ser de totes les àrees i àmbits complementant les situacions d'aprenentatge que es donen a les aules dels diferents nivells.
- També haurem de tenir en compte que tots els materials i les propostes d'aprenentatge que es donen en els tallers han de ser accessibles i dissenyats des del vector de la universalitat.

Ambients / Espais

8

Què pretén?

Els espais i/o ambients són diferents espais d'aprenentatge, de relació i comunicació on, a partir de diferents propostes, els infants poden actuar, observar, experimentar, construir, inventar, imaginar, compartir, relacionar-se, emocionar-se i interactuar amb els altres.

Aquesta manera flexible de treballar respon a la necessitat que mostren els aprenents en el moment de jugar, compartir, aprendre i relacionar-se amb la finalitat de donar resposta als seus interessos i necessitats, així com respectar els diferents ritmes d'aprenentatge.

Els ambients d'aprenentatge pretenen:

- Potenciar la comunicació, el llenguatge oral espontani i ampliar el vocabulari.
- Afavorir les relacions socials i de convivència.
- Desenvolupar els hàbits socials; compartir espais, jocs, joguines, propostes i posar-se d'acord els uns amb els altres; establir normes de comportament i de gestió de la situació de joc/aprenentatge...
- Aprendre dels companys/es, no només dels referents adults.
- Oferir un espai d'aprenentatge amb propostes diversificades on investigar, observar, manipular... de manera constant i lliure.
- Expressar els seus sentiments, emocions i sensacions de forma espontània.
- Respectar les persones i els materials.

Organització i recursos

- » Cal donar molta importància als espais i a la seva organització. Tant l'espai com els materials són la principal estratègia d'intervenció.
- » Utilitzar tota mena de materials (accessibles, flexibles, naturals, efímers, durs, tous, continus, discontinus...) tenint cura de l'estètica de l'espai.
- » Crear espais atractius i susceptibles d'aprenentatge.
- » Prioritzar les tasques no dirigides, tot i que hi ha d'haver una sèrie de consignes bàsiques que cal seguir. L'activitat o joc lliure és el principal recurs didàctic i d'aprenentatge.

Agrupament de l'alumnat

- » Haurien de ser agrupaments naturals, no constituïts per edats, sinó per interessos.
- » A cada ambient hi ha un nombre reduït, per fomentar la participació de tothom.

On i quan aplicar-ho

- » Al llarg del curs.
- » És necessària una organització flexible del centre per gestionar els recursos per poder portar a terme aquesta dinàmica de treball amb grups més reduïts.

Enllaços

- [Ambient d'experimentació. Esc Pompeu Fabra](#)
- [Treball per ambients. Ed Infantil](#)
- [Ambients d'aprenentatge. Esc La Sagrera](#)
- [La mirada estètica dels espais, un valor afegit. Dpt Ensenyament](#)

A l'aula

Un exemple de dinàmica per portar a terme els ambients podria ser el següent:

- Iniciar la sessió de l'espai mitjançant una provocació per part dels docents, que convidi a l'alumnat a implicar-se en les diferents propostes.
- A cada ambient hi ha un nombre reduït per afavorir la participació de tots i totes.
- A l'entrada de l'ambient s'activa una conversa per parlar sobre quines són les consignes que cal seguir, allò a què pensen jugar, quins rols es desenvolupen en aquell ambient...
- Joc més lliure del grup on els referents adults faran de guies i de suggeridors de propostes.
- Per finalitzar, es torna a fer una conversa per compartir amb el grup de companys i companyes les seves opinions, preferències, allò que els ha cridat l'atenció i fins i tot plasmar en un dibuix, per escrit, mitjançant una fotografia, etc., allò que han creat, sentit o fet.

— [Ambients d'aprenentatge a l'escola Ítaca](#)

Observacions

- Proposta pensada per l'etapa d'educació infantil i primària, però es pot realitzar també en altres etapes educatives.
- Per fer ús d'aquestes formes flexibles de treball cal fomentar l'autonomia a partir de les necessitats personals i de treball a l'aula. Podem treballar aquesta autonomia a partir de les rutines del dia a dia: l'entrada a l'aula, la responsabilitat dels seus objectes personals, el bon dia...

Classe inversa

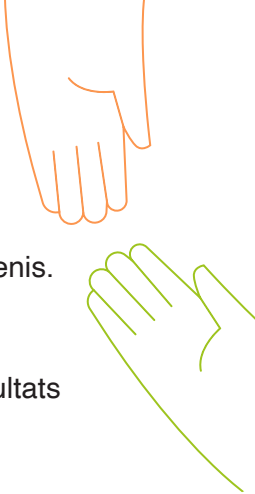
(Flipped classroom)

9

Què pretén?

- Metodologia que transfereix el treball de determinats processos d'aprenentatge fora de l'aula i utilitza el temps lectiu per facilitar i potenciar altres processos d'adquisició i pràctica de coneixements dins de l'aula.
- Combina la instrucció directa amb mètodes constructivistes, el compromís i implicació de l'alumnat en el procés d'aprenentatge.
- L'alumnat visiona prèviament a la classe (fora del centre) els vídeos que el professorat publica en línia. D'aquesta manera, el temps lectiu s'allibera perquè els aprenents puguin participar a través de preguntes, discussions i activitats aplicades que fomentin l'exploració, l'articulació i l'aplicació d'idees.
- Seqüència didàctica estàndard:
 - » El professional docent crea o selecciona un vídeo sobre el tema a tractar. Pot afegir algun qüestionari dins del vídeo (amb l'eina EdPuzzle, per exemple) o bé fer servir un formulari a part, tipus Google Forms, a contestar per l'alumnat a casa, per tal de detectar punts febles en la comprensió.
 - » Es fa arribar la tasca a l'alumnat per mitjans digitals (per exemple, Google Classroom, Moodle...). Les famílies de l'alumnat amb NESE que requereixin suport també reben la tasca.
 - » Els docents fan un recull de dubtes i aspectes a aclarir a la sessió d'aula.
 - » 1a sessió d'aula: en gran grup, els i les docents fan preguntes sobre el tema, l'alumnat va responent. S'aclareixen els dubtes detectats al formulari i sorgits de les intervencions d'aula.
 - » S'encomanen una o diverses activitats de classe. Si es fan en grup, cal establir

els grups cooperatius i els rols de cadascun. Els grups han de ser heterogenis. Si cal, establir les funcions del professional de suport.

- »» 2a sessió d'aula: treball en grup i preparació de producte final amb els resultats (en format presentació, vídeo, etc.).
- »» 3a sessió d'aula: presentació dels treballs grupals o individuals. Coavaluació, autoavaluació i avaluació del docent.

Organització i recursos

- »» De l'espai: aula.
- »» De professionals implicats: docents implicats a l'aula i família a casa. Si cal, professional de suport a l'aula (professional del SIEI, docent de suport...).
- »» Format: combina formats diversos (escrit, oral, suport digital, multimèdia...), però és necessari el suport digital perquè el docent publiqui en línia el material multimèdia que l'alumnat haurà de visionar abans de tractar els temes a l'aula.
- »» Hi ha diverses possibles aplicacions de la classe inversa:
 - »» Classe inversa estàndard: l'alumnat visiona els vídeos a casa i practica els aprenentatges a l'aula.
 - »» Classe inversa orientada al debat: els vídeos serveixen per desenvolupar debats posteriors a l'aula.
 - »» Classe inversa orientada a l'experimentació: els vídeos serveixen per recordar i repetir aprenentatges (Matemàtiques, Física, Química...).
 - »» Classe inversa com a aproximació: l'alumnat visiona els vídeos a classe, després el docent passa a resoldre dubtes.
 - »» Classe inversa basada en grups: l'alumnat s'agrupa per treballar la tasca assignada a l'aula.
 - »» Classe inversa virtual: se suprimeix el concepte d'aula tradicional en el desenvolupament d'aprenentatges, entrega de tasques, avaluació, etc.
 - »» Invertir el docent: el procés de creació dels vídeos pot recaure en l'alumnat per demostrar destreses d'ordre superior.

Agrupament de l'alumnat

Organització en grups de treball.

Funcions dels docents i/o altres professionals

Funció del docent: guia i facilitador del procés d'aprenentatge, donar instruccions a l'alumnat sobre com treballar en grups cooperatius, supervisar la distribució de les feines, aclarir dubtes sobre els aprenentatges.

On i quan aplicar-ho

Curt termini: tres sessions d'aula, més el treball previ fora de l'aula.

Enllaços

- [Experiencias y recursos para dar la vuelta a la clase](#)
- [Siete modelos de flipped classroom](#)
- [Classe inversa UB](#)
- [Metodologia classe inversa](#)
- [EAPC Bloc La classe inversa](#)
- [Flipped classroom metodologies amb les TAC](#)

Observacions

- Adequat per a qualsevol etapa.
- Per a alumnat que requereix suport, és molt útil, ja que poden avançar els aprenentatges a casa, amb la família o amb docents de suport, de manera que es facilita de manera significativa la seva participació a les sessions d'aula.

- També és molt útil per a alumnat amb atenció educativa domiciliària.
- Permet centrar l'atenció en les necessitats individuals d'aprenentatge de cada aprenent.
- Involucra les famílies des de l'inici del procés d'aprenentatge.
- Si cal, es poden crear i/o utilitzar materials multimèdia adaptats.

Treball per projectes

10

Què pretén?

- Generar situacions de treball on l'alumnat, a partir d'un plantejament inicial i dels seus coneixements previs, pot efectuar processos d'investigació a través de fonts diverses i relacionar-los amb el que ja saben.
- Motivar l'alumnat fent-los protagonistes veritables del seu aprenentatge.
- Realitzar un treball interdisciplinari, globalitzat, sistemàtic, reflexiu, interpretatiu i metacognitiu.
- Cal procurar activitats contextualitzades que permetin la reflexió, interpretació, investigació, transferència d'aprenentatges...

Organització i recursos

- »» Horari globalitzat i flexible.
- »» Coneixement interdisciplinari.
- »» Intervenció de tots els membres de la comunicat educativa, oferint flexibilitat en els agrupaments.
- »» Espais per compartir el procés (dubtes, intercanvi d'idees, coneixements entre els grups...).
- »» Recursos d'aprenentatge molt diversos.
- »» Material de grup i per compartir.

Agrupament de l'alumnat

- » Diversitat d'agrupament: parelles, petit grup, gran grup, dinàmic, individual, internivell.
- » Tipus de grups: heterogenis i d'autogestió.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » El docent té la finalitat de guia i acompanyant que proposa, regula, pregunta i introdueix sabers quan són necessaris.
- » Oferir més preguntes que respostes.
- » Orientar, escoltar i vetllar per donar rellevància al treball cooperatiu. Activar la comunicació a través del petit grup de treball i portar les idees i conclusions al gran grup.
- » Valorar i avaluar el procés de construcció del pensament per sobre de la informació.
- » Reconèixer les potencialitats.
- » Donar continuïtat als processos d'aprenentatge.
- » Cal fer devolució de les tasques realitzades.

On i quan aplicar-ho

Llarg termini: diferents moments del curs o tot el curs.

Enllaços

- [Treball per projectes](#)
- [Treball Projectes. Bloc](#)
- [Cap a una pràctica de projectes orientats a la modelització](#)

- [Exemple centre de primària treball per projectes](#)
- [Exemple centre secundària treball per projectes](#)

A l'aula

- » Permetre flexibilitat i mobilitat dins de l'aula.
- » L'aula no esdevé l'únic espai d'aprenentatge.

Observacions

A qualsevol etapa per poder dur a terme una concepció de treball per projectes cal:

- Implicació de tot el claustre
- Formació del professorat
- Hores de coordinació entre docents i treball en equip per part dels docents
- Canvis metodològics, organitzatius i d'avaluació
- Implicació de les famílies en el procés

Aprentatge basat en problemes

11

Què pretén?

- L'aprenentatge basat en problemes (ABP) és una estratègia d'ensenyament basada en l'estudi de situacions del món real, contextualitzades i significatives, que a partir de recursos, pautes i orientacions proporcionades als aprenents pretén promoure aprenentatges conceptuals i capacitat per resoldre problemes.
- L'objectiu és acompanyar l'alumnat a desenvolupar habilitats cognitives com l'anàlisi, l'argumentació i la resolució de problemes. També promou les habilitats interpersonals i socials, com la comunicació i la cooperació.

Organització i recursos

- »» Es parteix d'un conjunt d'activitats i propostes de treball al voltant d'una situació, escenari o problema a partir de grups de treball. Consisteix a identificar la demanda, plantejar una hipòtesi, buscar informació complementària, analitzar la informació recollida, fer un debat i buscar una solució.
- »» L'ABP parteix d'un context que contempla:
 - »» la informació del problema o situació
 - »» els objectius d'aprenentatge
 - »» els coneixements previs i les habilitats de l'alumnat

Agrupament de l'alumnat

- » La millor manera d'aplicar l'aprenentatge basat en problemes seria en grups de cinc o sis aprenents. Tot i que també es pot fer en grups més grans.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Els docents són facilitadors de l'aprenentatge, estimuladors i provocadors de debats.
- » Han de promoure el pensament crític, gestionar l'eficiència i l'eficàcia del grup, garantir l'aprenentatge individual i situar l'estudiant al centre del seu propi procés d'aprenentatge.
- » Fomenta l'autoavaluació i la coavaluació, tot i fer un seguiment acurat del progrés de l'alumnat.

On i quan aplicar-ho

En totes les àrees curriculars. Actualment és una estratègia d'ensenyament molt utilitzada a l'educació secundària i l'etapa post-obligatòria, però es pot realitzar també en altres etapes educatives.

Enllaços

- [Infografia sobre l'ABP \(Universitat de Barcelona\)](#)
- [Metodologies i TIC \(UB\)](#)

A l'aula

- » [Escola El Bosc de la Pabordia \(Girona\)](#)
- » [Escola Jungfrau \(Badalona\)](#)

Aprenentatge servei comunitari

12

Què pretén?

L'aprenentatge servei comunitari (APS) té l'objectiu de garantir que l'alumnat experimenti i protagonitzi accions de compromís cívic.

Fases de l'APS:

- Cerca de necessitats.
 - Conèixer institucions, entitats i serveis que treballen al territori.
 - Establir un projecte de col·laboració amb una entitat.
- »» Desenvolupa la competència social i ciutadana, ja que l'alumnat realitza un servei a la comunitat i aplica els seus coneixements, capacitats i habilitats, alhora que apren l'exercici actiu de la ciutadania.
 - »» El professorat pot suggerir una proposta d'APS en funció de les entitats col·laboradores amb què es pugui comptar en un determinat moment. No obstant això, si és possible, és molt interessant que l'alumnat faci un exercici de detecció de necessitats i cerca d'entitats de l'entorn amb qui col·laborar.
 - »» Permet treballar les competències de diferents àmbits, àrees i/o matèries amb un enfocament interdisciplinari, però sempre cal vincular-lo a les competències transversals, especialment a la competència personal, social i d'aprendre a aprendre.
 - »» Permet desenvolupar diferents tipus d'activitats: recerca de necessitats de l'entorn, debats sobre aquestes necessitats i maneres de donar-hi

resposta, creació de propostes d'acció per part de l'alumnat, cerca d'entitats col·laboradores, contacte, posada en pràctica i treball directe amb agents externs, etc.

- » Permet l'aplicació de metodologies diverses: treball per projectes, treball cooperatiu, docència compartida...

Organització i recursos

- » S'hauria de crear un equip o comissió de coordinació d'APS del centre, amb més d'una persona referent per facilitar la continuïtat dels projectes en cas de mobilitat del professorat, que s'encarrega de:
 - » Contactes previs amb les entitats on es prestin els serveis.
 - » Acordar els convenis i programar les sessions conjuntament.
 - » Coordinació amb el servei educatiu de la zona que gestiona els tràmits del conveni de col·laboració entre centre educatiu i entitats, autoritzacions, assegurança, etc.
- » Si es fa en hores lectives, cal preveure: una franja horària que pugui permetre el temps de desplaçament i estada programats al lloc on s'ha de prestar el servei, disponibilitat del professorat referent i professional de suport.
- » Si es fa fora de l'horari lectiu, cal preveure: el compromís de l'alumnat a assistir al lloc on es desenvolupa el servei pel seu compte.
- » Es poden programar activitats prèvies de detecció de necessitats de l'entorn, a l'aula. Les activitats d'aprenentatge també es poden realitzar a l'aula (per exemple, visita de l'entitat col·laboradora al centre per fer activitats introductòries de sensibilització). Les activitats de servei s'hauran de realitzar a l'espai acordat amb l'entitat col·laboradora.
- » S'ha de preveure disponibilitat del professorat referent i del professional de suport. També es podria tractar de dos professionals docents de diferents matèries implicades en el projecte, i en aquest cas parlaríem de docència compartida.
- » Permet el desenvolupament d'activitats en tots els formats. Cal preveure que l'alumnat porti material per escriure i un dispositiu mòbil (tauleta digital o telèfon mòbil) per fer fotografies i/o gravacions, així com incloure en el projecte la forma de difusió (pàgina web del centre, blog d'aula, Instagram del centre, Twitter institucional, etc.)

Agrupament de l'alumnat

Es recomana que cada projecte d'APS es faci amb un grup de 10-12 alumnes.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Professorat referent: coordinar les activitats juntament amb el responsable de l'entitat, i suport a l'alumnat i a l'entitat en el desenvolupament de les activitats.
- » Professional de suport: suport a l'alumnat en el desenvolupament de les activitats, especialment a l'alumnat amb NESE que ho requereixi.

On i quan aplicar-ho

La dedicació horària de l'alumnat al desenvolupament del servei comunitari és de 20 hores, amb un mínim de 10 hores de servei actiu a la comunitat. Excepcionalment, el servei actiu a la comunitat es pot dur a terme dins l'horari escolar.

Enllaços

- [Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya Servei comunitari](#)
- [Centre Promotor Aprenentatge Servei](#)
- [Zerbikas](#)
- [Blog Roser Batlle](#)

A l'aula

- » [Mostra d'experiències d'APS. Fundació Bofill](#)
- » [Connecta Jove. Fundació Catalana de l'Esplai. El Prat de Llobregat](#)

Observacions

Actualment es troba regulat per a tercer i/o quart d'ESO, amb caràcter obligatori (Article 11 del Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica), però es pot realitzar també en altres etapes educatives.

- Un centre pot disposar d'un o més projectes de servei comunitari. Cada projecte ha de contenir una assignació horària lectiva i pràctica i la vinculació curricular que fonamenta el servei actiu.
- Propicia la col·laboració amb agents de l'entorn que poden exercir una funció educadora, com institucions, entitats i agents socials diversos (veïns, ONG, educadors socials del barri, etc.).
- A efectes d'avaluació, té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de la matèria o matèries a les quals estigui vinculat.

Pla de treball

13

Què pretén?

El Pla de Treball (PT) és una metodologia que afavoreix l'autogestió i l'autoregulació envers el procés d'aprenentatge de l'alumnat.

Objectius:

- Fomentar l'autonomia de l'alumnat.
- Potenciar la gestió i organització del temps.
- Acceptar el ritme d'aprenentatge propi i dels altres.
- Gestionar el propi aprenentatge.
- Fomentar l'autoregulació i la reflexió.
- Situar l'alumnat com a protagonista del seu procés d'aprenentatge.
- Compartir el procés d'ensenyament-aprenentatge amb la família.
- Permetre establir itineraris personals en el cas que es requereixin mesures addicionals.

Organització i recursos

- » El PT és un document que recull les activitats que l'alumnat ha de realitzar en un temps determinat per l'adult.
- » L'organització de les activitats incloses en el PT poden reflectir un treball globalitzat, estar centrades en una àrea o àmbit concret o estar vinculades a les àrees instrumentals on cada infant/jove va realitzant al seu ritme.

-
- »» A més a més, el pla de treball permet adaptar les activitats i, per tant, és possible trobar un PT amb activitats seleccionades del Pla de suport individualitzat de l'alumnat o tasques extres d'ampliació per aquells que les requereixin.
 - »» Durant la primera sessió del PT l'equip docent explica i/o mostra les activitats i els materials necessaris que requerirà l'alumnat per realitzar-les.
 - »» L'alumnat pot escollir l'ordre de realització de les tasques marcades al PT. Per tal de distribuir les tasques és aconsellable situar tot l'alumnat en rotllana-assemblea per poder guiar i distribuir els diversos espais de treball.
 - »» Per a les activitats de joc i amb material manipulatiu, l'alumnat pot regular el temps amb temporitzadors.
 - »» En finalitzar les sessions del PT és clau destinar un moment a la retroacció (*feedback*) sobre el treball i/o aprenentatge realitzat al llarg de la sessió entre l'alumnat i l'equip docent que hi ha intervingut.
 - »» En finalitzar les activitats o el PT es contempla l'autoavaluació, ja sigui amb la gradació del grau de satisfacció o amb qüestionaris d'autoreflexió sobre el procés d'aprenentatge.
 - »» Al PT també s'hi poden trobar diversos apartats:
 - »» Calendari amb dates importants
 - »» Els hàbits de treball que s'esperen aconseguir
 - »» Els objectius i els criteris d'avaluació del PT
 - »» Etc.

Agrupament de l'alumnat

- »» Els agrupaments són diversos i heterogenis: individual, parelles, petit grup o gran grup.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Per a la planificació de les activitats del PT caldrà:
 - »» Pensar en l'estructura de l'aula per garantir que l'alumnat pugui realitzar les diverses modalitats d'agrupaments que es plantegen al Pla de Treball.
 - »» Planificar les activitats contemplant el temps aproximat que l'alumnat requerirà per realitzar cada una de les activitats establertes, per tal que pugui acabar el PT si ha gestionat bé el temps de treball.
 - »» Determinar diverses eines d'autocorrecció (rúbriques, codis QR...) per tal que l'alumnat pugui visualitzar el que va o no aprenent.
- »» Durant les sessions de PT:
 - »» Explicar i compartir les activitats amb l'alumnat durant la primera sessió del PT.
 - »» Fer de guia i acompanyar el procés d'aprenentatge.
 - »» Proporcionar bastides a l'alumnat que ho requereixi.
 - »» Promoure l'autoreflexió de l'alumnat amb relació al procés d'aprenentatge.
 - »» Realitzar el seguiment de les activitats que va fent l'alumnat per acompanyar-lo durant el temps de treball.
- »» En finalitzar el PT:
 - »» Compartir la retroacció amb l'alumnat amb relació als objectius i els criteris d'avaluació establerts al PT.
 - »» Avaluar, si escau, les activitats del Pla de Treball.

On i quan aplicar-ho

- »» A l'aula.

Enllaços

- [Pla de treball.](#) Escola les Vinyes Verdes. La Beguda Alta
- [El pla de treball globalitzat.](#) Àgora. Escola Ateneu Igualadí
- [El pla de treball.](#) Escola Aldric
- [Pla de treball.](#) Escola Josep Ferrà i Esteve
- Exemples de planificació: [Diferents models de plans de treball adequats a l'edat de l'alumnat.](#) (en castellà)
- [Planes de trabajo. Estructuras organizativas. Espacio tiempo.](#) José Luis Alonso. Madrid 2017

A l'aula

- » Disposar de tot el material necessari per poder desenvolupar les activitats que l'alumnat té descrites al seu PT.
- » Garantir la distribució de l'aula en funció dels agrupaments plantejats a les diverses activitats.
- » Vetllar per un clima tranquil on tothom pugui treballar. Es pot contemplar realitzar activitats manipulatives o lúdiques en altres espais fora de l'aula (passadís, pati...) per tal de reduir el "soroll" dins de l'aula.

Observacions

- En la metodologia de Plans de Treball pot ser necessari i enriquidor poder realitzar sessions de codocència per poder guiar i acompanyar tot l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge.
- En les estones de codocència serà necessari establir rols o repartir tasques entre els diversos membres de l'equip docent per tal d'optimitzar al màxim el recurs.

Ludificació a l'aula

14

Què pretén?

- Dissenyar situacions d'aprenentatge motivadores que impliquin una reacció emocional fent ús de la psicologia del joc i les seves mecàniques i dinàmiques.
- Oferir un context d'aprenentatge que permeti gaudir d'entorns comunicatius més rics i reforçar els vincles entre els docents i l'alumnat.

Organització i recursos

- » Cal triar la dinàmica o aplicació adient pel grup, tenint en compte el nombre d'alumnat i/o els objectius que es volen treballar.
- » Cal tenir present els recursos materials necessaris per portar a terme les diferents dinàmiques i/o aplicacions que poden requerir de suport tecnològic (PDI, tablet...).
- » L'alumnat ha de conèixer l'objectiu de la dinàmica, funcionament, normativa, forma de participació.

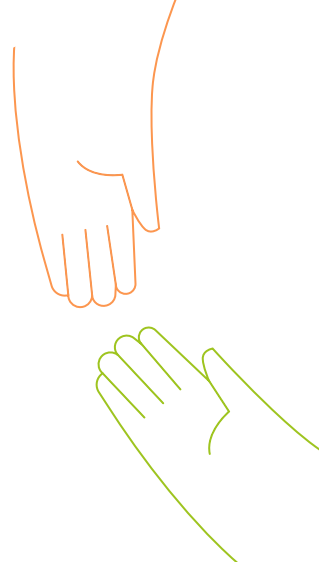
Agrupament de l'alumnat

Grup classe.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Triar la dinàmica o aplicació adient pel grup i l'objectiu a treballar.

-
- » Donar a conèixer a l'alumnat i als altres docents que intervenen al grup: l'objectiu, el funcionament i la normativa de la dinàmica, així com la forma en què s'hi participa.

On i quan aplicar-ho

- » Cal establir com a rutina l'ús de la dinàmica i definir la temporalització.

Enllaços

- [Gamificació. Xarxa territorial de cultura digital](#)
- [Ludificació eines](#)
- [Què és la ludificació](#)
- [Què és la gamificació? Servei educatiu VOC](#)

Exemples, dinàmiques i aplicacions per a la ludificació

- [Class Graft](#)
- [Cerebriti Edu](#)
- [Goalbook](#)
- [ClassDojo](#)
- [Kahoot](#)

Article

- [Què és la gamificació en educació](#)

A l'aula

- » [Gamificació a l'aula](#)

»» [Escola Carles Faust](#)

»» [Gamificació opció de futur](#)

Observacions

A l'hora de triar les dinàmiques o aplicacions, cal analitzar els requisits imprescindibles per a un bon funcionament de la tècnica (edat de l'alumnat, número de ràtio, suport tecnològic, temps disponible en l'horari, espais...) per tal d'assegurar la participació activa de tot l'alumnat.

Suport digital

15

Què pretén?

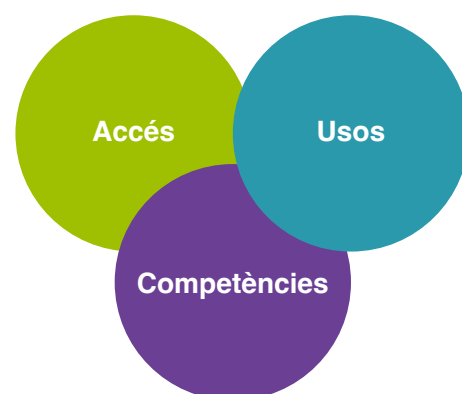
La competència digital és una competència transversal que es treballa des de totes les àrees, matèries, àmbits i projectes. El desplegament de la competència digital és indispensable per a tota persona que vulgui interactuar amb normalitat en la societat actual.

Té com a objectiu posar les tecnologies al servei d'una millora en els processos d'ensenyament-aprenentatge, d'avaluació i d'organització que, de forma quotidiana, es desenvolupen al centre educatiu, a l'aula i a l'entorn.

Podem entendre el suport digital o la tecnologia com una aliada en el procés d'ensenyament-aprenentatge. La tecnologia ha d'estar sempre al servei de la pedagogia. L'aprenent s'ha de situar com a protagonista del procés.

El suport digital pretén:

- Ampliar els formats per oferir la informació.
- Personalitzar l'aprenentatge.
- Afavorir la implicació.
- Millorar l'accessibilitat al currículum i la comunicació.
- Obtenir flexibilitat en temps i formats.
- Potenciar el treball creatiu.
- Afavorir metodologies flexibles centrades en l'activitat de l'alumnat.
- Fomentar l'aprenentatge col·laboratiu en xarxa.

Organització i recursos

Aconseguir que tot l'alumnat sigui digitalment competent és una fita important per adaptar-nos a una societat caracteritzada pels canvis accelerats derivats de les tecnologies mateixes.

Per tant, conèixer i utilitzar recursos digitals i integrar-los al treball d'aula és una eina clau per a una escola de qualitat. L'ús d'eines digitals permet situar l'alumnat al centre del procés d'aprenentatge, fer-ne un ús actiu i millorar l'accés i la gestió digital de la informació acadèmica.

Això requereix la participació i col·laboració de tota la comunitat educativa, incloses les famílies, i per part dels docents, suposa una redefinició d'activitats i un treball en equips docents per integrar la tecnologia educativa a l'escola.

Les eines digitals ens permeten aplicar el disseny universal per a l'aprenentatge, gràcies a la seva flexibilitat i a les possibilitats que ofereixen per personalitzar l'aprenentatge. Podem consultar "Recursos per al disseny universal per a l'aprenentatge" i existeixen a la xarxa diferents reculls d'eines digitals classificades segons els principis DUA (Recursos TAC DUA de Maria Macià o Rueda DUA Genially per l'equip @AulaDesigual).

S'ofereix la formació de disseny universal per a l'aprenentatge en tres nivells d'aprofundiment (de 20 h cadascun) per a professionals de l'educació des de la pàgina de la XTEC de suport a la inclusió.

Amb la finalitat de difondre els recursos digitals, el Departament d'Educació ha concentrat tota la informació relacionada amb la digitalització dels centres educatius al web Digital.

Aquest web recull els principals portals de recursos:

- »» Edu365: selecció de recursos digitals, webs, interactius...
- »» Alexandria: biblioteca de recursos digitals creats per docents.
- »» Merlí: catàleg de recursos educatius digitals.
- »» Toolbox - mSchools: repositori d'aplicacions educatives validades per docents i experiències didàctiques a l'aula.
- »» Directorí digital: enllaços d'interès classificats.

- »» Projectes: recull de projectes digitals com Exelearning, JClic, Focus, Robòtica...
- »» Mòbils per a la inclusió: recull d'experiències educatives amb dispositius mòbils, posant èmfasi en la inclusió.

Per cercar bones pràctiques d'altres docents, algunes basades en suports digitals, el web sinapsi.xtec.cat ofereix el recull de notícies publicades dels centres educatius catalans a les seves pàgines web.

Existeixen molts recursos que podem trobar a la xarxa, en transformació constant, que també poden donar suport digital a la tasca docent:

- »» Materials de consulta i de referència: enciclopèdies, diccionaris, atles...
- »» Exercitacions: activitats del Jclic, miniunitats didàctiques de l'Edu365.cat...
- »» Instruments de creació i treball intel·lectual: programari ofimàtic, de dibuix, multimèdia, calculadores, traductors, eines del web 2.0 (blocs, wikis, etc.).
- »» Simulacions: applets o jocs que permeten simular processos físics, químics, fer experiments, etc. Exemple: portal d'astronomia Stellarium.
- »» Continguts adaptatius: permeten la personalització. El sistema reconeix l'usuari i l'orienta a la realització d'activitats adaptades al seu nivell de coneixements i a la superació de les seves pròpies dificultats. Aquests tipus de materials encara són molt escassos a la xarxa, però se'n troben com a programari d'exercitació de matèries com ara les matemàtiques o les llengües estrangeres.
- »» Xarxes educatives: espai on es presenta una llista de les principals xarxes locals i internacionals de projectes educatius que ofereixen activitats, recursos, estratègies didàctiques, formació i fòrums per posar en contacte el professorat que vol crear o participar en projectes col·laboratius i cooperatius.
- »» Webquests: són propostes didàctiques de recerca guiada que principalment utilitzen recursos d'internet. Tenen en compte el desenvolupament de les competències bàsiques, contempnen el treball cooperatiu i la responsabilitat individual, prioritzen la construcció del coneixement mitjançant la transformació de la informació en la creació d'un producte i contenen una avaluació directa del procés i dels resultats.
- »» Repositoris educatius oberts: són iniciatives de repositoris institucionals de recursos multimèdia que es poden utilitzar lliurement amb finalitats educatives.
- »» Tutorials i/o materials d'autoaprenentatge. Ex: Geometria lineal i quadràtica tridimensional.

Agrupament de l'alumnat

L'ús de les noves tecnologies permet que l'alumnat pugui treballar de forma individual, adaptant els materials a les seves característiques, i/o també en equip, que és una competència essencial per a l'èxit en un futur professional.

Funcions dels docents i/o altres professionals

El paper dels docents resulta clau en l'aplicació d'aquestes noves eines i mètodes. El docent ha de ser un catalitzador, ha de tenir unes competències digitals, que no vol dir saber-ne molt de tecnologia, sinó entendre que la informació digital s'ha de saber seleccionar.

La robòtica, la impressió digital, la programació informàtica, l'm-learning, els videojocs educatius i la realitat augmentada aplicada a l'aula són tendències tecnoeducatives ja consolidades.

On i quan aplicar-ho

Les eines digitals haurien de formar part del dia a dia dels centres, són una eina més que s'ha de poder utilitzar de forma natural a les aules, ja que és el reflex de la societat en la qual vivim. No seria natural que només s'utilitzessin quan tenim planificada la sessió d'informàtica.

Enllaços

- [Tecnologia al servei de l'aprenentatge](#)
- [Pla d'educació digital de Catalunya](#)
- [Fases d'un projecte amb recursos DUA](#), per l'equip @AulaDesigual
- [Informática para la educación especial](#)

A l'aula

- » [Scratch en català](#)
- » [Bits a les aules: les noves tendències tecnoeducatives](#)

Observacions

- Les competències digitals són transversals i poden ser utilitzades en qualsevol tasca per ajudar a assolir les competències en el procés d'ensenyament-aprenentatge.
- Una de les eines imprescindibles que permeten a un centre fer una bona planificació de l'ús d'aquestes noves tecnologies és el Pla TAC de Centre.
- Per tal de promoure l'educació mediàtica en àmbits educatius tant formals com informals, [l'eduCAC](#) ens ofereix recursos educatius per fer un ús crític i responsable dels mitjans de comunicació.
- El Centro Nacional de Desarrollo Curricular en Sistemas no Propietarios, CEDEC, ofereix els recursos "[Materiales digitales de calidad para el aula](#)".

Capses d'aprenentatge

16

Què pretén?

- Proposta de treball que implica planificar i marcar-se objectius i afavoreix el desenvolupament de les competències transversals: competència digital, competència personal, social i d'aprendre a aprendre, però amb una mirada globalitzadora del currículum d'educació bàsica.
- Són propostes de treball guiat globalitzat i transversal amb un repte a assolir.
- És una manera de treballar de forma cooperativa en diferents àmbits, àrees o matèries.
- Permet l'autogestió del temps de l'aprenent o del grup d'aprenents fins a assolir l'objectiu.

Organització i recursos

- » De l'espai: Les propostes d'aprenentatge es desenvolupen en qualsevol espai educatiu.
- » Del docent implicat: docència compartida, altres professionals o membres de la comunitat educativa que creen un vincle basat en la confiança i acompanyen el procés.
- » Format: La presentació del material en una capsa i jugar amb l'efecte sorpresa és un element clau.
La proposta s'inicia amb una sessió d'activació dels coneixements previs sobre el tema sense obrir la capsa i provocant als i a les alumnes les ganes i la motivació de veure què es trobaran a dintre.
És important que el material de la capsa estigui molt ben preparat i estructurat per promoure el treball autònom de l'alumnat amb materials diversos (tauletes digitals,

material manipulatiu, propostes de recerca a internet, informació amb diferents inputs visuals).

- »» En el treball amb la capsa cal respectar normes generals i compartides. Es procura verbalitzar i fer evidents els objectius establerts per tal que l'alumnat esdevingui protagonista del seu propi procés.
- »» Els grups cooperatius comparteixen els resultats amb la resta de grups i s'autoavaluen juntament amb la revisió formativa i formadora del docent que guia el procés. Cal definir els rols i la proposta de participació, així com incloure activitats d'avaluació formativa al llarg de tota la sessió de treball amb la capsa d'aprenentatge.
- »» L'avaluació comporta una mirada global per part dels professionals, però inclou una avaluació formativa dels i les alumnes sobre el seu procés de participació (rúbriques d'avaluació individuals, de grup...).

Agrupament dels alumnes

- »» Treball cooperatiu (mirar fitxa)

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Guia, facilitador...
- »» Elaborar la proposta d'aprenentatge de la capsa amb una intenció concreta i clara.

On i quan aplicar-ho

- »» En qualsevol espai educatiu del centre.
- »» Pot ser internivell o en un únic grup.

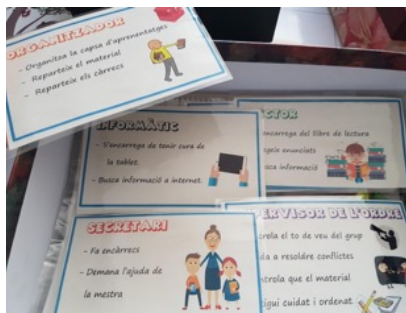
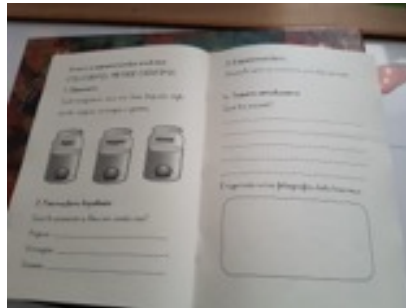
Enllaços

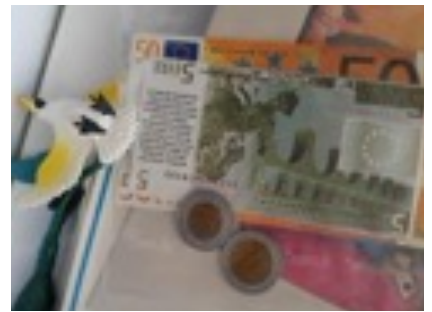
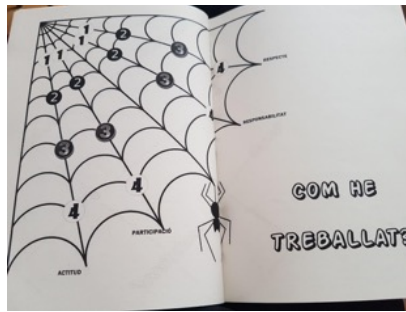
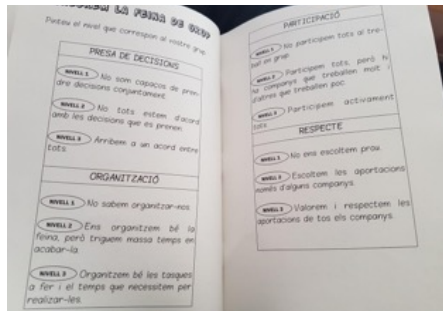
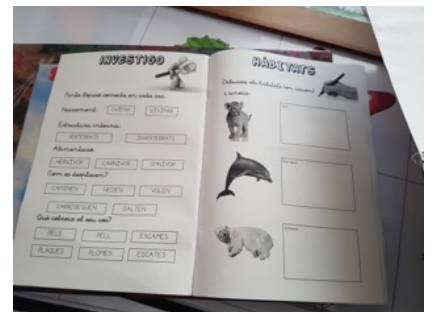
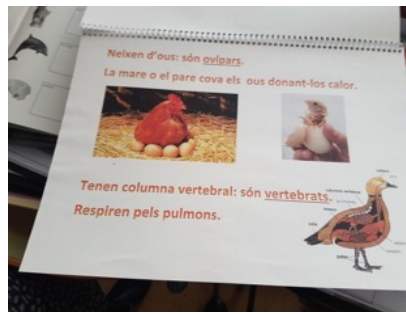
- [Cicle de xerrades](#)
- [Capses d'aprenentatge Escola Josep Boada](#)
- [Capses d'aprenentatge Escola Octavio Paz](#)
- [Capses d'aprenentatge Escola Tanit](#)
- [Capses d'aprenentatge Escola Encants](#)

A l'aula

Amb suport de recerca al web “zoo”
Organització cooperativa del grup

Observacions

Disposar de tot el material necessari en iniciar la sessió.

Organització de mesures i suports

17

Què pretén?

- L'organització general de totes les mesures, recursos i suports d'un centre ha de facilitar la concreció i optimització dels recursos per tal de poder aplicar les mesures i suports universals, addicionals i intensius de forma efectiva i que es garanteixi l'èxit educatiu de tot l'alumnat.
- Les mesures i els suports universals permeten flexibilitzar el context d'aprenentatge i minimitzar les barreres de l'entorn per tal de garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

Organització i recursos

- » Organitzar els suports materials i personals interns del centre, considerant com a suports personals tota la comunitat educativa.
- » Distribuir els suports personals individuals com un recurs d'atenció a tot l'alumnat (vetlladors, auxiliars d'educació especial, monitors, Tècnics/ques en educació infantil).
- » Organitzar els horaris dels suports específics interns per tal de garantir l'atenció de l'alumnat, prioritzant la confecció dels horaris dels i les docents especialistes en el suport a la inclusió (mestre o mestra d'educació especial, d'audició i llenguatge, de suport intensiu a l'escola inclusiva [SIEI] i de suport intensiu a l'audició i el llenguatge [SIAL], professorat de l'especialitat d'orientació educativa i mestres de pedagogia terapèutica).
- » Organitzar les actuacions dels suports específics externs (professorat d'atenció domiciliària, CEEPSIR, professionals de l'EAP, CSMIJ, CDIAP, Serveis Educatius-ELIC, CRETDIC, CREDA, CREDV, etc.) i Programa Salut Escola i facilitar espais de coordinació amb els professionals del centre que es determinin.

-
- » Considerar la xarxa de suports a l'educació inclusiva del territori que puguin facilitar les mesures i suports per a l'atenció educativa: centres educatius amb qui col·laborar per compartir coneixements, experiències i materials didàctics específics; serveis educatius; serveis d'atenció a la infància i l'adolescència; participació en programes i actuacions municipals de plans socioeducatius adreçats a infants i joves, juntament amb altres entitats...

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Disposar d'un projecte educatiu de centre que fomenti i garanteixi una atenció educativa inclusiva i de qualitat per a tot l'alumnat.
- » Concretar en el Projecte educatiu de centre (PEC), en les normes d'organització i funcionament de centre (NOFC), en el Pla d'acollida, en el Pla d'acció tutorial i en les programacions d'aula les mesures i suports universals i aplicar-les de manera sistemàtica.
- » Dissenyar situacions d'aprenentatges oberts i flexibles que ofereixin opcions variades per donar una resposta ajustada a les necessitats de l'alumnat i minimitzar les barreres.
- » Constituir la Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva (CAEI, abans CAD).
- » Actuar de manera preventiva i proactiva i detectar les necessitats de l'alumnat, col·laborar en la creació d'entorns d'aprenentatge valuosos per a tot l'alumnat i, especialment, per al que presenta necessitats específiques de suport educatiu.
- » Mestres especialistes en el suport a la inclusió: les seves actuacions s'han de desenvolupar en els àmbits del centre, l'aula, l'alumnat i les famílies.

En relació amb el centre, col·laborar amb l'equip directiu en tots els aspectes del projecte educatiu del centre que fan referència a l'atenció a la diversitat de tot l'alumnat, vetllant per la implementació de la coeducació i la perspectiva de gènere. Col·laborar en l'organització de les mesures i suports (horaris, espais, equipaments, recursos didàctics, etc.).

En relació amb l'aula, tenen les tasques següents: acompanyar l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge, especialment en els canvis de cicle i d'etapa, i fer-ne participi la família.

En l'àmbit de l'alumnat i les famílies, aquests i aquestes docents han de col·laborar en la mesura del que sigui possible, fent-los partícips en: la identificació, el seguiment i l'avaluació de l'alumnat, conjuntament amb l'EAP, a partir dels objectius acordats en el pla de suport individualitzat; i la coordinació amb els serveis externs que atenen l'alumnat conjuntament amb l'EAP.

- » El marc d'actuació professional d'orientació educativa es divideix en dos grans blocs: l'atenció directa a l'alumnat i el suport a la comunitat educativa.

Les funcions dels i de les docents de pedagogia terapèutica s'orienten a col·laborar en el disseny d'entorns d'aprenentatge afavoridors d'una resposta educativa personalitzada per a tot l'alumnat dins el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

- » Tota la comunitat educativa ha de vetllar, juntament amb els equips docents, per acompanyar aquell alumnat que requereixi mesures i suports addicionals i/o intensius, una vegada s'hagin aplicat les mesures universals.

On i quan aplicar-ho

- » L'organització de la intensitat de mesures i suports universals, addicionals i intensius s'establirà en funció de les necessitats educatives de l'alumnat i del context on es troba, i s'ha de vetllar perquè s'apliquin sota els principis d'inclusió, cohesió i equitat del sistema educatiu.

Aquesta organització ha de permetre que tot l'equip docent (tutors, professionals de suport...) desenvolupi la seva tasca, de manera prioritària, dins l'entorn habitual dels grups de referència i organitzant els suports materials i personals interns, distribuint els suports personals individuals i organitzant els horaris dels suports específics interns per aconseguir aquest objectiu.

Les mesures i suports, que es deriven de les decisions i acords, els han d'implementar tots els professionals del centre de manera coordinada i des de la corresponsabilitat i el treball en equip, a fi de donar resposta al seguiment personalitzat de tot l'alumnat.

La Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva (CAEI), o òrgan equivalent, és una estructura organitzativa del centre que ha de proposar l'organització i la gestió de les mesures i els suports per atendre tot l'alumnat. Cal facilitar i agilitzar la transferència dels acords presos i permetre la retroacció en dues direccions des de la CAEI cap a la resta d'agents del centre: l'equip directiu i els equips docents com a òrgans per a la gestió.

Enllaços

- [De l'escola inclusiva al sistema inclusiu. Document Departament.](#)
- [Infografia resum decret 150/2017.](#)

Flexibilització horària del centre

18

Què pretén?

L'organització flexible de l'horari del centre és una de les mesures que ens permet donar una resposta educativa més personalitzada a tot l'alumnat, com a protagonista actiu del seu aprenentatge, i fomentar l'autonomia i l'aprenentatge competencial. Aquesta flexibilització ens ajuda a poder fer canvis organitzatius que s'adaptin al context sempre que sigui necessari.

Organització i recursos

Per optimitzar les mesures i suports a diferents nivells d'intensitat és important poder planificar i adequar la gestió del temps (els horaris) i els espais partint de la identificació de les necessitats detectades, així com aplicar les metodologies més adients vinculades al model educatiu del centre.

L'organització horària flexible es pot concretar en tres àmbits:

Pel que fa al centre, cada inici de curs els professionals docents poden organitzar uns horaris en els quals es contemplin franges horàries àmplies per poder aplicar metodologies que ho requereixin sense distribuir hores i matèries de forma fixa i permanent. Per exemple, es poden destinar les dues primeres hores del matí a fer projectes. Si tota l'escola està fent projectes al mateix temps, tots els professionals docents poden participar en els projectes, i així afavorir la docència compartida. També es pot treballar amb grups d'alumnat de diferents cursos per fer activitats concretes i cada docent podrà dedicar el temps que necessiti a personalitzar l'aprenentatge del seu alumnat o del seu grup d'alumnes.

-
- »» Pel que fa als cicles, cada cicle pot organitzar l'horari d'algunes matèries de forma que hi puguin participar tots els professionals docents del cicle, independentment de la seva especialització, i així poder fer grups d'alumnat dels diferents cursos, amb dos docents a l'aula.
 - »» Pel que fa a l'aula, és important que cada docent pugui tenir un horari prou flexible que permeti poder reajustar sempre que calgui i adaptar-se a les necessitats puntuals de l'alumnat. L'horari pot variar al llarg dels mesos, en funció de les necessitats pròpies de cada grup.
 - »» Cal preveure també, dins de l'organització horària, els moments de coordinació entre professionals.
 - »» Cal facilitar espais i temps per a la reflexió pedagògica entre els professionals, per tal de compartir la pràctica educativa i el treball en equip. S'han de contemplar les coordinacions entre equips docents.
 - »» És important destinar un temps concret dins de l'horari per a la Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva (CAEI, abans CAD) ja que actualment és una comissió normativa i obligatòria.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» L'equip docent ha de repensar i planificar els espais, tant els interiors com els exteriors del centre educatiu, per garantir i millorar la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa, i comptar amb l'opinió de l'alumnat perquè es vinculi amb l'organització d'aquests espais perquè siguin generadors d'aprenentatges significatius.
- »» L'elaboració de l'horari és responsabilitat de l'equip directiu amb l'assessorament de la CAEI, i han de prioritzar els objectius del projecte educatiu del centre i del projecte de direcció vigent, considerant l'ordenació de les activitats educatives prèviament establertes a les normes d'organització i funcionament del centre. Si l'organització general té en compte la flexibilitat, dissenya franges horàries àmplies (de dues hores o més) i combina horaris de diferents nivells per permetre altres agrupacions d'alumnat, els professionals docents tenen més marge per poder flexibilitzar els horaris d'aula setmanals o diaris.

On i quan aplicar-ho

L'organització de l'espai i el temps, com a mesura i suport universal pel que fa a l'organització flexible del centre, ha de ser objecte de reflexió pedagògica entre l'equip docent, que ha de disposar d'espais de coordinació per abordar aquest debat i prendre decisions al respecte que tinguin impacte en la pràctica educativa i el treball en equip. La seva revisió ha de ser periòdica amb l'objectiu d'anar-los ajustant a les necessitats i amb l'assessorament de la CAEI.

Enllaços

- [Document organització i gestió de centres. Organització del temps escolar.](#)
- [Proposta d'horaris escolars](#)

A l'aula

Educació bàsica- Primària:

- » Es poden dissenyar franges horàries de dues hores al matí, sense determinar quines matèries concretes s'han de programar. D'aquesta manera facilitem el treball per projectes, els ambients de lliure circulació, els racons de treball, les capses d'aprenentatge i d'altres metodologies que requereixin la utilització d'aquestes franges horàries àmplies.
- » Es poden fer coincidir els horaris de diferents nivells o cicles per tal de permetre activitats internivell o intercicle: padrins de lectura de 4t i 2n, tarda de plàstica de 1r, 2n, 3r i 4t (de cada dues classes es fan tres grups amb alumnat de diferents edats)...
- » [Esc Joaquim Ruyra](#)
- » [Esc Llebetx](#)
- » [Esc Rellinars](#)
- » [Esc Ítaca](#)

Educació bàsica- Secundària:

»» Horaris amb franges horàries flexibles que permeten treballar metodologies com el treball globalitzat per centres d'interès, el treball globalitzat de proposta externa, els blocs de recerca, creació i servei.

»» Per veure una organització horària diferent, visiteu el web [Institut Quatre Cantons](#).

»» Organització del curs a partir de situacions d'aprenentatge, eixos temàtics motivadors que permetin abordar les competències clau des de diferents àrees de coneixement. L'objectiu és aconseguir que el resultat final apropi l'alumnat a la consecució d'uns objectius i l'assoliment d'unes competències a què difícilment pot aspirar cada matèria per separat. Es pot treballar a través de tres àmbits que s'interrelacionen: entorn, comunicació i expressió.

»» Per veure una organització horària diferent, visiteu el web [Institut Viladomat](#).

»» [Institut Viladomat. Principis pedagògics i metodològics](#).

Objectius dels diferents espais de l'aula

19

Què pretén?

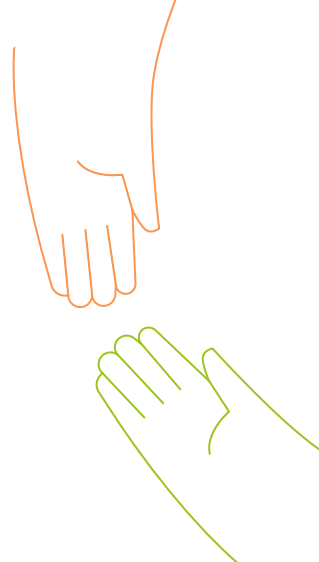
- Afavorir el desenvolupament integral de l'alumnat tenint en compte la variabilitat del grup, una vegada identificades les necessitats i les capacitats.
- Estructurar l'espai per facilitar l'aprenentatge, minimitzar les barreres i fer accessible el currículum per tal de facilitar l'accés als aprenentatges.
- Promoure l'estabilitat i el benestar emocional i fomentar un ambient creatiu i motivador pels aprenents i pels docents (5è vector).
- Afavorir diverses metodologies de treball grupal i individual i l'autonomia de l'alumnat, així com atendre les seves necessitats. Disposar d'espais flexibles i multifuncionals.

Organització i recursos

Alguns exemples:

- » Espais estructurats amb material manipulatiu i de consulta per realitzar activitats d'aprenentatge d'accés lliure
- » Espais pel treball individual que afavoreixin la concentració o la lectura (tauletes i/o ordinadors, auriculars, biblioteca d'aula,...)
- » Espais facilitadors per treballar en parelles o petits grups
- » Espais on el mobiliari afavoreixi les diferents organitzacions de les activitats de l'aula

-
- » Espais acollidors amb material sensorial dissenyats per la calma, la resolució de conflictes i altres necessitats emocionals (material i/o espai multisensorial...)
 - » Espais d'ampliació per treballar l'enriquiment
 - » Espais de joc artístics, treballs manuals ludificats, creatius, d'accés lliure segons els interessos...

Agrupament de l'alumnat

- » Individual, parelles o petits grups.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Dissenyar l'aula i els seus espais en funció del projecte educatiu.
- » Dissenyar els espais per tal de facilitar l'autonomia de l'alumnat.
- » Implicar l'alumnat en el disseny, el funcionament i les normes d'ús i compartir la funció dels espais.

On i quan aplicar-ho

- » A l'aula de manera sistemàtica.

Enllaços

- [Espai escolar](#)
- [Taula de la calma](#)
- [Biblioteca d'aula](#)
- [Jocs de taula](#)
- [Espai multisensorial](#)

Observacions

- Cal establir les prioritats i les necessitats d'atenció del grup per l'organització de l'espai i el disseny de diferents espais.
- Els espais s'han de dissenyar des d'un criteri d'universalitat, han de ser flexibles i en contínua revisió i han d'atendre a la variabilitat del grup

Els espais multifuncionals al centre

20

Què pretén?

- Facilitar l'aprenentatge col·laboratiu, la comunicació i el diàleg, l'autonomia de treball, l'accés a sabers variats.
- Habilitar l'entorn per tal que esdevingui accessible contemplant la variabilitat dels grups. Es consideren espais educatius tots aquells que siguin dins o fora de l'aula.
- A l'hora de pensar en el disseny dels espais cal tenir presents diferents elements que interactuen entre ells i conviuen potenciant i posant en relleu les peculiaritats dels espais que conformen un centre educatiu, com l'estructura i l'organització dels espais, la disposició, la il·luminació, el color, els materials...

Organització i recursos

- »» Disposar el mobiliari per afavorir la cooperació i la comunicació.
- »» Optimitzar els espais per facilitar la disponibilitat de l'aula per als diferents agrupaments.
- »» És important considerar la disposició del mobiliari per afavorir l'aprenentatge. Hi ha diferents opcions:
 - »» En rotllana o en forma d'U afavoreix la comunicació i el tracte d'igualtat de tu cap a l'alumnat.
 - »» Per parelles o bé en petits grups afavoreix la comunicació i el treball cooperatiu.

Sigui com sigui la disposició inicialment, es pot modificar, durant les sessions, segons l'activitat que es porta a terme.

- » Els espais passen a ser indrets diàfans i espaiosos que fomenten l'intercanvi i la cooperació i és la proposta d'aprenentatge la que dibuixa i defineix els espais.
- » A més de les aules, tots els espais del centre són espais educatius (passadissos, vestíbuls, biblioteca...).
- » Els espais exteriors són punts de trobada, d'investigació i experimentació que donen pas a nous coneixements.

Agrupament de l'alumnat

- » Els diferents agrupaments de l'alumnat, així com les diferents activitats a realitzar, determinaran l'organització dels espais.

Cal repensar el disseny dels espais perquè possibilitin accions i activitats variades, sense càrrega de gènere o predominança de certes activitats sobre d'altres, la qual cosa és important per treballar els valors de la coeducació.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Formular acords de centre que permetin la multifuncionalitat de l'espai i modificar-los segons les necessitats.
- » Facilitar l'ús dels espais com ara la biblioteca, els laboratoris i d'altres dotats amb material específic.
- » Optimitzar els espais per facilitar-ne la disponibilitat per als diferents agrupaments i/o activitats.
- » Organitzar l'espai segons les necessitats.

On i quan aplicar-ho

- » Durant tot el curs.
- » El disseny d'entorns ha de convertir-se en una pràctica constant per aconseguir l'objectiu d'aprenentatge.

Enllaços

- Cinc distribucions diferents de les taules a l'aula.
- Cinc distribucions diferents de l'espai a l'aula.

Plans educatius d'entorn

21

Què pretén?

Els Plans educatius d'entorn (PEE) són una proposta educativa que vol donar resposta a les múltiples necessitats de la nostra societat. Són instruments per donar una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives, coordinant i dinamitzant l'acció educativa en els diferents àmbits de la vida.

Finalitats dels PEE:

- Donar resposta a les necessitats dels infants i joves a través de projectes i recursos compartits entre diferents entitats i institucions.
- Aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, amb una atenció especial als més vulnerables, i contribuir a la cohesió social mitjançant l'equitat, el respecte i el valor de la diferència en un marc de valors i elements compartits.
- Treballar per la convivència i cohesió social.
- Aconseguir una xarxa educativa que doni una resposta global, integral i més eficaç als reptes educatius.

Organització i recursos

- » Recull d'orientacions d'organització d'activitats de suport a la tasca escolar, esportives i per a famílies, així com també de les diferents actuacions de les línies d'intervenció.
- » Plans educatius d'entorn: [Recursos i orientacions](#).

Agrupament de l'alumnat

L'actuació de corresponsabilització educativa dels Plans educatius d'entorn va adreçada a tots els infants i joves de 0 a 20 anys dels centres educatius públics i concertats i/o privats d'una zona. Cal tenir present, però, que les actuacions dels Plans educatius d'entorn també s'adrecen, des d'una perspectiva proactiva, a tota la comunitat educativa.

El rol del centre educatiu

Objectius generals del Plans educatius d'entorn:

- » Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit escolar i educatiu.
- » Potenciar l'educació en valors i el compromís cívic de l'alumnat en un marc de convivència.
- » Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i filles i la participació en la vida escolar.
- » Afavorir el treball en xarxa de les associacions i entitats de l'entorn del centre.
- » Promoure l'educació intercultural i l'ús de la llengua catalana com a elements de cohesió social.
- » Potenciar estils de vida saludables i fomentar la pràctica regular de l'activitat fisicoesportiva.

Enllaços

- [Plans educatius d'entorn](#)
- [Document marc dels PEE 0-20](#)
- [Accions prioritàries dels PEE 0-20](#)

- El rol del centre educatiu com a node d'una xarxa
- Projectes d'àmbit comunitari (PdAC Convivència, PdAC Salut i Esport, PdAC Esport, PdAC Famílies, PdAC ILEC Impuls a la lectura, PdAC STE Suport tasca escolar)
- Pràctiques compartides

Dinamitzadors/es d'esbarjo

22

Què pretén?

L'educació inclou tots els àmbits i espais educatius del centre. El temps d'esbarjo desplega un potencial d'actuacions de caire no formal que permeten l'aplicació de recursos i suports per a la inclusió educativa de tot l'alumnat.

Dins de cada centre s'estableixen espais de debat, formació i reflexió per afavorir una bona convivència i per donar resposta a situacions de conflicte evitant els prejudicis, estereotips o judicis fàcils.

L'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins del marc del Projecte Educatiu de centre ha de ser un instrument on es reflecteixin les accions que el centre docent desenvolupa, per capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat educativa i per a la convivència i la gestió positiva de conflictes.

Organització i recursos

- » Els espais exteriors complementen les activitats que es fan en els espais interiors. Són generadors d'oportunitat d'aprenentatge, de relació, de joc, d'estimulació sensorial i motriu, entre d'altres. Aquests espais enriqueixen i complementen l'acció educativa i ofereixen altres elements que no serien habituals als espais interiors, com ara els elements naturals.
- » Un espai exterior ben pensat i planificat permet que, amb una correcta dinamització i organització, tot l'alumnat pugui formar part d'alguna activitat lúdica. Cal preveure que les activitats plantejades en els espais exteriors siguin obertes, que atenguin els diferents interessos, inquietuds i necessitats, que fomentin les relacions i la convivència, la interacció entre nivells... I resulta interessant recollir i documentar allò que passa en aquests espais per compartir-ho amb la comunitat educativa.

-
- » És d'especial importància vetllar per la coeducació i perspectiva de gènere en l'ús de l'espai del centre educatiu. Repensar el disseny dels espais perquè possibilitin accions i activitats variades, sense càrrega de gènere o predominança de certes activitats sobre altres és important per treballar els valors de la coeducació.
 - » El rol del dinamitzador de pati permet impulsar la cohesió social i afavorir un clima favorable de convivència en el centre. En el temps de lleure es poden observar dinàmiques que poden generar algun conflicte entre iguals, com ara situacions d'exclusió, conflictes entre iguals, aïllament, passivitat... Els dinamitzadors són figures clau per gestionar aquestes situacions.

Exemples concrets:

- »» Dinamitzador de pati, biblioteca, cantina.
- »» Organitzar partits de diferents esports, partides o lligues de jocs de taula, jocs tradicionals. S'utilitzen els diferents espais del centre. Normalment s'ha de fer prèvia difusió a les aules.
- »» Cal una caixa de jocs de taula variada i el fet de veure l'alumnat jugant convida els altres a apuntar-se.
- »» Oferir altres espais: de calma, de lectura, de construccions, d'expressió artística...
- »» Supervisió d'algun membre del claustre per guiar el grup de monitors/es i revisar les necessitats de materials i espais.

Agrupament de l'alumnat

- »» L'alumnat dels diferents cursos hi assisteix de forma individual i espontània. Es generen nous grups i relacions entre iguals.
- »» Permet afavorir la inclusió de tot l'alumnat.

Funcions dels i les docents i/o altres professionals

L'equip docent ha de repensar i planificar els espais, tant els espais interiors com els exteriors del centre educatiu, per garantir i millorar la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa, comptant amb l'opinió de l'alumnat perquè es vinculi amb l'organització d'aquests espais perquè siguin generadors d'aprenentatges significatius.

Els docents i l'alumnat han de planificar aquests escenaris amb intencionalitat pedagògica de forma conjunta i han de proposar activitats com a motor de l'aprenentatge espontani, lliure i amb interacció amb l'entorn, tot minimitzant les barreres a la participació que es poden generar en els moments de lleure educatiu. Es poden proposar jocs esportius d'accés mixt, jocs motrius, jocs tradicionals, espais de lectura al pati, construccions, racó artístic, ús de l'espai de la biblioteca, etc., per tal d'oferir activitats obertes a tothom, coeducatives i inclusives tot estructurant l'espai del pati i els espais de joc de manera que no fomentin un únic tipus de joc.

On i quan aplicar-ho

Per a la transformació dels espais exteriors també és important la implicació de tota la comunitat educativa (famílies, docents, alumnat, entorn i administració). És important l'opinió de tot l'alumnat perquè es vinculi en l'organització dels espais exteriors.

Durant tot el curs. Es poden organitzar durant tota la setmana o en dies concrets. Depèn del que acordi el centre.

Enllaços

— [Escola Mestral](#)

— [Escola Enxaneta](#)

— Exemple d'activitats a l'hora d'esbarjo a la cantina de l'Institut Joan Solà de Torrefarrera.

— “Projecte de pati” a l'escola Gaspar de Portolà de Balaguer.

Observacions

- Requisits previs: fer la selecció de l'alumnat dinamitzador per cartes de presentació i petició a la direcció del centre. Gestionat econòmicament per l'AFA.

Mediadors/es d'esbarjo o guaites

23

Què pretén?

La mediació escolar és un procés de gestió de la convivència des del mateix centre que intervé davant els conflictes de forma constructiva. És un treball arrelat i de llarg recorregut en molts centres educatius.

- Ser capaços de convertir el conflicte en un recurs educatiu (oportunitat d'aprenentatge).
- Conèixer diferents eines de mediació i ser capaç d'utilitzar-les per superar el conflicte de forma enriquidora.
- Crear un marc que afavoreixi la comunicació entre les parts i la transformació del conflicte.
- Donar resposta a una contraposició d'interessos, de necessitats, de valors.

Organització i recursos

Educació Infantil

- »» Espai físic "Lloc per arribar als acords".

Educació Bàsica

- »» Comissió de mediació formada per alumnat i amb el suport de direcció i d'alguns docents.
- »» Càrrec d'aula. Calendari d'intervenció setmanal i sempre que sigui necessari es pot demanar suport del/la docent. Per tal de poder-lo identificar, l'alumnat pot portar un pitrall.

- »» En cas de conflictes greus i persistents, es derivarà la situació a la Comissió de mediació.
- »» L'alumnat rebrà un reconeixement per part de l'escola per la seva tasca.

Dins del projecte de convivència es contempla la mediació com a eina educativa i preventiva de la gestió de conflictes. Aquest procediment facilita el diàleg i l'escolta activa amb l'ajut d'una persona mediatora per arribar a un acord consensuat entre les parts implicades.

Agrupament de l'alumnat

- »» Càrrec d'aula. El nombre de mediadors dependrà del nombre d'alumnes del centre.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» **Educació infantil:** El rol de mediadors en educació infantil l'assumeixen els mestres. Modelatge.
- »» **Educació bàsica:** Acompanyament. Tasca supervisada per l'adult sempre que sigui necessari, especialment quan la mediació no sigui possible.

On i quan aplicar-ho

La finalitat d'aquesta figura és ajudar a solucionar els problemes que sorgeixen a l'hora del pati entre l'alumnat de cursos iguals o inferiors. Els mediadors han de calmar les parts implicades, escoltar les diferents versions, intentar trobar una solució justa, pacífica i consensuada.

Registre i seguiment del conflicte:

a. Full d'incidències:

Mediador/a	Data	Nº de full

b.Registre d'incidències:

FULL DE MEDIACIÓ		Nº de mediació
Data _____		Mediadors _____
DETALLS DE L'INFORME	ACORDS	SEGUIMENT
IMPLICATS: _____ _____	_____ _____	DATA: _____
QUÈ HA PASSAT? _____ _____	_____ _____	S'HAN MANTINGUT ELS ACORDS?
	SIGNATURA: _____	SI ☐ NO ☐

c. Tractament d'un conflicte:

- »» Reunir els implicats.
- »» Escoltar els implicats per ordre.
- »» Poder parlar. Els implicats han d'estar tranquils.
- »» Els implicats han d'arribar a una solució que satisfaci les dues parts i sigui coherent.
- »» Si han trobat la solució, el conflicte està acabat.
- »» Si no trobem una solució:
 - »» Omplir el full de mediació.
 - »» Fer el seguiment (temps a determinar).

d. Passos per mediar en un conflicte:

- » Quan jo faig de mediador, l'objectiu és ajudar altres nens/es a resoldre conflictes.
- » Quan ajudo a resoldre un conflicte també aprenc a prevenir i a resoldre els meus.
- » Jo puc ser un bon mediador amb la pràctica i l'experiència.
- » Soc el guia i el moderador dels implicats.
- » He d'afavorir la reflexió i el diàleg per trobar la solució.
- » Jo puc suggerir, però mai decidir.
- » Soc un mediador, no un jutge.

Enllaços

- [Escola Garigot](#)
- [Mediadors de pati. Escola Beat Bonaventura. Riudoms](#)
- [Mediadors de pati. Escola Sant Iscle. Vidreres](#)
- [Funcions dels i les guaites. “#aquí prou bullying”](#)
- [Mediadors INS Santa Eulàlia. Terrassa](#)
- [Mediadors Institut de Grub \(mirar a partir del minut 1.16\)](#)

Observacions

- La Comissió de mediació farà sessions informatives, formatives i de seguiment de l'alumnat.

Participació de les famílies

24

Comissions mixtes de treball

Què pretén?

- Aconseguir una participació més activa i estreta de les famílies de manera efectiva en comissions mixtes, que són equips de treballs integrats pels diferents sectors de la comunitat educativa (docents, famílies, alumnat i PAS). La creació de les comissions pot sorgir per part del centre o per part de l'AFA.
- Treballar en en diversos àmbits: de sostenibilitat, de biblioteca, d'espais de lleure, de menjador, de festes i tradicions, de perspectiva de gènere, de solidaritat, de salut...
- Coordinar recursos del centre i de l'AFA per assolir objectius comuns, introduir millores en el centre i enriquir els processos d'aprenentatge de l'alumnat.
- Obrir processos participatius de les famílies.

Organització i recursos

- » Cal preveure un espai físic on trobar-se presencialment o oferir un entorn virtual per tal de coordinar-se.
- » Les comissions hauran de tenir ben definides les funcions de cadascun dels membres.

Agrupament de l'alumnat

- » Poden participar de les comissions alumnes representants de diferents nivells; el seu grau d'implicació ha de ser adient a la seva edat.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Coordinador/a de la comissió: la coordinació de la comissió seria l'encarregada d'aixecar acta i traslladar les propostes de la comissió a l'equip directiu i, en el seu cas, a l'AFA.
- » Tot el claustre hauria de col·laborar en el procés de presentació de propostes, decisió, planificació d'actuacions i avaluació del procés i dels resultats obtinguts.
- » Fer traspàs de la informació de les comissions al claustre.

On i quan aplicar-ho

La comissió s'hauria de reunir periòdicament, com a mínim una vegada al trimestre.

Enllaços

- [Departament d'educació: Famílies](#)
- [Escola Riera de Ribes](#)
- [Escola La Maquinista](#)
- [Escola Fructuós Gelabert](#)
- [Escola Els Encants](#)
- [Escola Lledoner](#)
- [Escola Edumar](#)

Càrrecs

25

Què pretén?

- Fomentar la participació de tot l'alumnat en l'organització i funcionament del grup-classe i donar a l'alumnat un paper actiu en la gestió del grup i el centre.
- Treballar l'autogestió i l'assumpció de responsabilitats compartides pel bé comú.

Organització i recursos

- » Establir els càrrecs atenent les necessitats del grup, les dinàmiques que es volen establir i els objectius que es pretenen treballar en la funció tutorial.
- » La definició dels càrrecs i l'assumpció de la seva responsabilitat ha de ser compartida per tot l'alumnat (què s'ha de fer, com i quan).
- » Els càrrecs poden establir-se de forma rotativa, voluntària, per votació, flexibilitzant la modalitat individual, per parelles o grups...
- » Els càrrecs poden fer referència a:
 - » La gestió del funcionament pràctic de l'aula (Ex: llistat d'assistència, temps, menjador, missatger, repartiment i cura del material, secretaris, recull fotogràfic i/o audiovisual, jardiner...)
 - » La participació activa en el funcionament del grup, el seu procés d'aprenentatge i l'autogestió emocional (Ex: control normes d'aula, vigilants de lectura, cercadors de dubtes, ajudants a altres companys, gestor de demandes de l'alumnat, mediadors, advocats, delegats, caps de grup de treball...)

Agrupament de l'alumnat

- » Grup (tot l'alumnat).
- » Els càrrecs poden ser individuals, per parelles o grups.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Compartir la definició del càrrec i el seu funcionament amb l'alumnat i els mestres que comparteixen l'atenció del grup.
- » Vetllar pel bon funcionament dels càrrecs i posar a l'abast els recursos materials i el temps que siguin necessaris per dur a terme els càrrecs.

On i quan aplicar-ho

Durant tot el curs escolar.

Enllaços

- [Els càrrecs a l'escola. Educar en l'esforç i la responsabilitat](#)
- [Delegat de classe Escola Ginesta](#)

A l'aula

- » [Càrrecs](#)
- » [Clima d'aula](#)

Observacions

- Tot l'alumnat ha de participar en l'assumpció de càrrecs que afavoreixin positivament el funcionament del grup tenint en compte les seves característiques individuals.

Rutines

26

Què pretén?

- Fomentar l'autonomia.
- Generar seguretat i augmentar l'autoestima.
- Procurar oportunitats d'aprenentatge.
- Crear hàbits.
- Donar ordre i estructura.
- Reduir l'ansietat i les conductes negatives donat el caràcter previsible de les activitats.
- Afavorir l'adquisició de la noció i estructuració del temps.
- Donar comprensió de l'entorn.
- Esdevenir oportunitats per participar activament en les activitats del dia.

Organització i recursos

Algunes de les rutines que es poden treballar al llarg de la jornada i que generen estructura, moments de conversa i pertinença són:

- » **Benvinguda:** per iniciar el dia, cal que dediquem uns minuts a realitzar un primer contacte d'acollida i benvinguda a cadascun dels i les alumnes.
- » **Passar llista:** activitat útil per treballar la presència i el reconeixement dins el grup, així com per a qualsevol oportunitat d'aprenentatge.

-
- » **Pla de treball:** procura estructurar de forma visible l'estructura de la sessió.
 - » **Conversa:** espai diari per tal que l'alumnat voluntàriament expressi les seves vivències, opinions, experiències, sentiments, angoixes, etc.
 - » **Transicions:** definir conjuntament les rutines en els espais de transició.
 - » **Relaxació:** després del pati o després d'activitats intenses, podem dedicar uns minuts a la relaxació amb l'objectiu de retornar a la calma.
 - » **Acomiadament/tancament:** per acabar la jornada, podem dedicar uns minuts a fer un repàs de les activitats fetes, del que hem après, del que ens ha agradat i del que no...

Les rutines poden anar acompanyades amb cançons, vídeos o diferents objectes que permetin relacionar-les amb la corresponent acció.

Agrupament de l'alumnat

- » Amb tot el grup. Algunes poden estar relacionades amb un càrrec d'aula, i seran un o dos els responsables.

Funcions dels docents i/o altres professionals

El treball docent consisteix a facilitar i procurar una sistematització en les rutines, crear predictibilitat i generar autonomia en l'alumnat. Els moments quotidians estan plens de descobriments, d'assaig-error, de tempteig i de recerca, tots aquests elements necessaris perquè l'aprenentatge succeeixi.

On i quan aplicar-ho

Al llarg de tota la jornada.

Enllaços

- [Els hàbits](#)
- [Els hàbits a l'escola](#)
- [Xtec. Comunitat. Salut a l'escola. Pla Salut Escola i Comunitat. El descans](#)
- [Les rutines CEIP Miquel Costa i Llobera. Pollença](#)
- [Rutines per crear hàbits](#)

A l'aula

- »» [Recull de cançons per educació infantil i primària. Hàbits i rutines](#)
- »» [Rutines i hàbits. Imatges Pinterest](#)
- »» [El calaixet de recursos per a l'educació infantil](#)
- »» [Les rutines. Imprimibles](#)

Observacions

- Les rutines són aquelles activitats que realitzem d'una manera determinada, regular i periòdica. Aquestes rutines requereixen habilitats i, una vegada establertes, creen aprenentatges i es formen els hàbits.

Tots i totes necessitem rutines per organitzar el nostre dia a dia.

Docència compartida

27

Què pretén?

Dos docents a l'aula implica tenir dues mirades que multipliquen les oportunitats d'aprenentatge, que comparteixen projecte i aprenentatge. Dues mirades enriqueixen el context, equivalen a dos docents en igualtat de condicions.

La docència compartida ens aporta una major atenció a la diversitat i l'aplicació de metodologies basades en el descobriment i la cooperació, compartint diferents punts de vista dels docents.

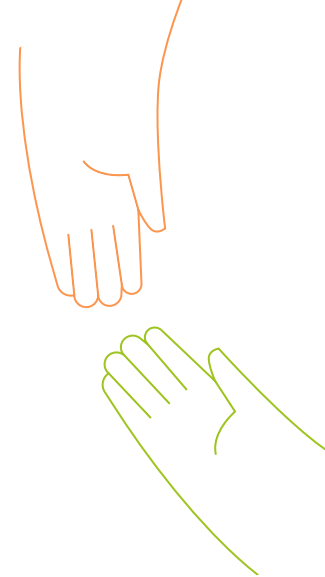
Un dels requisits indispensables és fer canvis en la manera com s'agrupa l'alumnat i la diversificació en les propostes didàctiques. Partir d'una classe magistral no té cabuda en aquesta metodologia.

La docència compartida promou:

- L'atenció a la diversitat dins de la mateixa aula i en el mateix grup de companys (i generar suports universals).
- L'aprenentatge entre iguals: entre l'alumnat i els docents i entre docents.
- La interacció entre l'alumnat: entre alumnat i docents i entre docents.
- La prioritització de metodologies d'ensenyament on l'alumnat té un paper actiu i que deixen de banda les classes de tipus més expositiu.
- El fet de compartir mirades, coneixements, inquietuds, experteses i l'avaluació "in situ" a la mateixa aula, davant la mateixa activitat i davant la totalitat del grup.
- Que s'afavoreixi, pel que fa al centre i a l'equip docent, la innovació, l'intercanvi i la intercomunicació de les activitats i metodologies que s'utilitzen a l'aula.

Ens permet afavorir:

- Pel que fa a l'alumnat:
 - Sentiment de pertinença dins el grup (imprescindible per aprendre)
 - Qualsevol docent és el seu referent (no delegació en l'especialista)
 - Aprenentatge entre iguals
 - Compartir contextos d'aprenentatge
 - Evitar la separació del grup
 - Afavorir l'autonomia i aprenentatge en entorns ordinaris
 - Major coneixement compartit per part dels docents

Organització i recursos

Es tracta d'una organització en comunitat on tothom s'enriqueix, no només l'alumnat. Els docents tenen l'oportunitat de compartir la seva tasca i esdevé aquesta metodologia una actitud i una pràctica entre els docents com a model per l'alumnat.

Per poder dur a terme pràctiques de docència compartida com a mesura i suport universal dins els centres educatius, cal, prèviament, haver-se plantejat la importància d'aquesta mesura.

Alguns aspectes a tenir en compte seran:

- » Tots els docents del centre com a recurs universal de docència compartida.
- » Flexibilitzar l'organització horària per realitzar la docència compartida: grups, nivells, en quines situacions d'aula...
- » Planificar les hores de docència compartida responnent a les necessitats d'atenció a l'alumnat.
- » La docència compartida pot impulsar canvis metodològics en la manera de fer de forma progressiva i acompanyada a mesura que els docents se senten més segurs.
- » Determinar un espai per a la coordinació, planificació, innovació, cooperació i avaluació formadora i formativa dels diferents docents que fan docència compartida

Serà útil tenir en compte:

- » Tenir funcions ben definides.
- » Elaborar una guia per la presa de decisions.
- » La regulació del treball conjunt.

Diferents maneres d'organitzar la docència compartida en els centres educatius:

Docència compartida: aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat
[Video]. Bellaterra: GRAI (UAB)-ARMIF.

- » **La docència compartida on un dels docent fa classe i l'altre observa.** En aquesta modalitat els dos docents dissenyen prèviament la sessió i amb les evidències recollides fan l'anàlisi de la sessió.
- » **La docència compartida on un dels docent fa classe i l'altre fa de suport:** Implica una planificació prèvia de les situacions que poden sorgir i a les sessions, mentre un docent explica, l'altre està pendent del seguiment de l'alumnat de manera més personalitzada.
- » **La docència compartida en paral·lel:** Es divideix el grup d'alumnes en dos subgrups que treballen al mateix temps dins el mateix espai i són grups flexibles heterogenis.
- » **La docència compartida en estacions o grups rotatius:** Una modalitat on treballem amb metodologies més diversificades a l'aula amb racons, tallers, espais, ambients...
- » **La docència compartida amb ensenyament alternatiu:** El grup es divideix en un gran grup i un altre de suport més específic i comparteixen el mateix espai, la mateixa tasca. Són dos grups oberts i flexibles. Aquesta organització permet als docents tenir una visió més acurada de l'alumnat per fer el seguiment i l'acompanyament de cada un d'ells i elles. Aquesta modalitat requereix d'hores de coordinació entre els docents i d'una bona gestió de l'aula.
- » **La docència compartida col·laborativa:** Es caracteritza perquè els docents comparteixen el disseny de les activitats d'ensenyament-aprenentatge, la planificació, l'execució i l'avaluació fent la mateixa intervenció, per tant, de manera complementària i sumant fortaleces.

Agrupament de l'alumnat

En funció de la distribució de tasques i dels rols que assumeixi cada docent, s'adreçarà a:

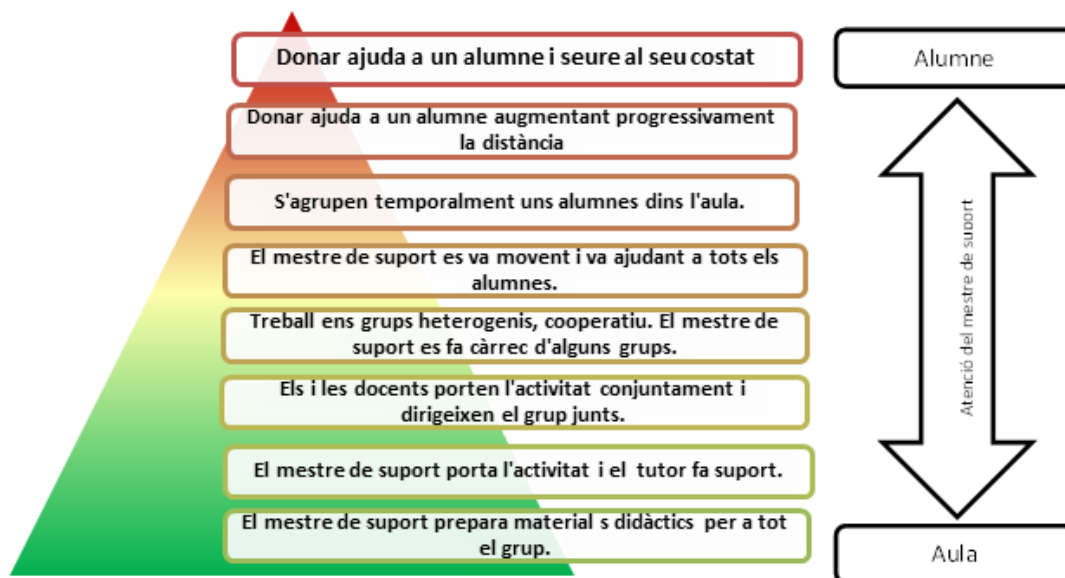
- » Un alumne/a en concret
- » Un petit grup dins l'aula
- » Tot el grup/classe

Plantejar la docència compartida com a mesura universal implica que tots els docents atenguin el màxim nombre d'alumnat. D'aquesta manera es beneficien de la docència compartida i es compensen i atenen la totalitat de les necessitats i dificultats que apareixen dins el grup.

Funcions dels docents i/o altres professionals

En funció del rol que assumeix cadascun dels docents es pot establir la següent categorització :

1 Informació extreta de: Teresa Huguet (2006): Aprendre junts a l'aula. Una proposta inclusiva. Barcelona. Graó.

Tipus de suport amb dos mestres a l'aula

Tipus de docència compartida

On i quan aplicar-ho

S'aplica dins les aules on es treballa amb tot el grup classe.

L'aplicació és flexible segons les necessitats. Des d'una hora lectiva a tot l'horari, des d'un moment puntual fins a tot el curs.

Enllaços

- [Tipus de suport amb dos mestres a l'aula](#)
- [Redes de colaboración](#)
- [Docència compartida: aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat \[Video\]. Bellaterra: GRAI \(UAB\)-ARMIF.](#)
- [Guia didàctica del video \(Docència compartida: aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat \[Video\]. Bellaterra: GRAI \(UAB\)-ARMIF\)](#)

A l'aula

- » [Docència compartida. Escola Pere Lliscart.](#)

Observacions

- La docència compartida permet la personalització de l'aprenentatge i l'organització flexible de l'alumnat: racons, grups de treball, treball per projectes, ambients, grups interactius...

Agrupament flexible de l'alumnat

28

Què pretén?

Atendre els diferents ritmes d'aprenentatge de l'alumnat amb la finalitat d'afavorir tant els seus interessos com el seu aprenentatge.

Organització i recursos

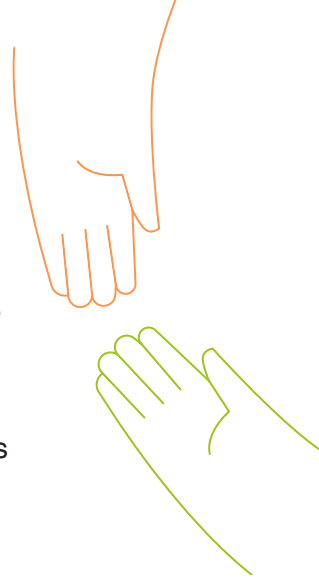
Per desenvolupar un currículum partint de la flexibilització en l'agrupament de l'alumnat hem de tenir en compte els següents criteris organitzatius:

- »» Ha de ser una opció de centre consensuada, no només d'alguns docents.
- »» Ha d'haver-hi una progressió en l'aplicació i la generalització.
- »» Ha d'haver-hi una planificació i revisió constant.
- »» La magnitud del grup ha de ser raonable, flexible i adequada a l'activitat.
- »» Ha d'haver-hi uns recursos materials i personals.

Agrupament de l'alumnat

- »» **Agrupaments multi-grau o multi-edat (non-graded o ungraded program, cross-age o cross-grade grouping):** Grups reduïts o grups-classe, acadèmicament homogenis, que es conformen amb alumnat de diferents edats, normalment d'un mateix cicle (franges de 3 anys). Solen tenir un caràcter no permanent i s'organitzen per treballar una o diverses matèries específiques.

-
- **Agrupaments heterogenis:** Grups reduïts heterogenis que es conformen entre l'alumnat d'un mateix grup-classe de referència, amb caràcter flexible i no permanent, adreçats a treballar determinades matèries. S'hi poden aplicar estratègies de treball cooperatiu (interdependència positiva, ajuda mútua, objectius comuns d'aprenentatge, etc.), o altres tipus de dinàmiques pedagògiques.
 - **Agrupaments per parelles:** parelles heterogènies.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- Treballar en equip del professorat.
- Organitzar els diferents agrupaments.
- Planificar i revisar l'èxit dels diferents agrupaments.

On i quan aplicar-ho

- Llarg termini: flexibilitat. Quan es consideri.
- Tenint en compte les diferents metodologies emprades i/o activitats a realitzar.

Enllaços

- [Estratègies que milloren els resultats](#)
- [Agrupament de l'alumnat. UVIC](#)
- [Estratègies d'agrupament efectives i de qualitat](#)

Compartir objectius i els indicadors d'assoliment

29

Què pretén?

Compartir objectius i els respectius indicadors d'assoliment és una estratègia imprescindible de l'avaluació formativa que, juntament amb la formulació de bones preguntes i la retroalimentació efectiva, ajuda a reduir la distància entre el lloc en què es troba l'aprenent dins el seu procés d'aprenentatge i el lloc cap al qual hauria de tendir a arribar.

Serveix a l'aprenent per entendre clarament:

- els objectius d'aprenentatge
- els resultats esperables (visibilitzats a través dels indicadors d'assoliment)
- el que fa que una tasca sigui ben qualificada (criteris d'avaluació)

“Quan el professorat ensenya uns determinats continguts, prèviament s'ha formulat uns objectius, encara que sigui implícitament. Per contra, normalment l'alumnat els ha d'endevinar i no sap per què fa una activitat, ni per a què li serveix. Preguntes habituals són: 'Per què he de fer aquesta feina?', 'Per què he de fer un esborrany?', 'Qui ho llegirà?', 'Val per a la nota?', preguntes que demostren que no es tenen clars els objectius de la tasca ni per què es proposa realitzar-la d'una determinada manera. Cal pensar com es podria fer una tasca si no se'n sabés la finalitat. Per tant, no ha d'estranyar que la majoria de les vegades el temps d'aprenentatge sigui poc rendible i que tot s'oblidi ràpidament. Conseqüentment, en tot procés didàctic cal planificar com es compartiran els objectius amb l'alumnat i com se l'ajudarà a avaluar/regular les percepcions no idònies. Això no vol dir que els objectius siguin quelcom preestablert des de l'inici i immutable. Els objectius es van reelaborant mentre s'ensenya i s'aprèn, però sense un sistema d'orientació que marqui el camí és difícil no perdre's.”

(Neus Sanmartí, “Avaluar per aprendre”)

És essencial que l'alumnat conegui el que s'espera que aprengui i com serà avaluat, però no és suficient comunicar-ho de manera unidireccional. Cal deixar que l'aprenent formuli i reformuli ell mateix les fites d'aprenentatge.

Organització i recursos

- »» Recollir la percepció sobre els propis coneixements i la reflexió posterior sobre la necessitat d'aprendre més. Formularis KPSI, graelles d'autoavaluació amb ítems en què l'alumnat ha de respondre si sap i pot explicar una cosa, si en pot explicar una part, si no és capaç de dir res sobre el tema, etc.; mapes mentals o conceptuals; rúbriques...
- »» Compartir la redacció dels objectius, basant-los en la reflexió dels propis coneixements dels aprenents i sobre la necessitat d'aprendre més, per tal que es facin seus els objectius i tinguin sentit per a ells (aprendre amb sentit).
- »» Planificar les propostes educatives donant resposta als objectius consensuats entre docents i aprenents.

Agrupament de l'alumnat

Dedicar un espai, una vegada s'ha finalitzat la tasca. Cal contemplar que hi poden haver objectius a curt termini, a llarg termini, individuals i/o grupals. Això és important en totes les edats i pot recollir-se en diferents formats (diaris o carpetes d'aprenentatge, mapes conceptuals, recull audiovisual...).

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Reflexió individual i en equip sobre la importància dels objectius i de les característiques dels aprenentatges:
 - »» Canviar la pregunta d'inici en la planificació de la tasca: del "què farem" al "què aprendrem", que és més significatiu des del punt de vista de l'aprenentatge.

- »» L'activitat no s'ha d'iniciar si no està clar el seu propòsit (PER QUÈ?). Un objectiu/pregunta ben formulat comporta bona part de l'aprenentatge. Podem començar amb una pregunta o una situació d'aprenentatge provocadora, "Per què les flors atrauen papallones?", en lloc d'un titular, "Les parts principals d'una flor". L'objectiu de l'activitat hauria d'activar les ganes d'aprendre (xarxa de motivació i compromís - DUA).
- »» Concreta els objectius com a docent i planifica com compartiràs els objectius d'aprenentatge amb els teus aprenents. Compartir objectius és essencial a l'inici de la unitat o projecte, però els objectius han de poder ser repesos i reformulats en qualsevol moment al llarg de les sessions i al final.
- »» En acabar la tasca, cal recapitular per assegurar que les idees nuclears s'han entès. Els mestres han de recordar constantment als aprenents quin és el propòsit educatiu de les tasques escolars, tot prenent com a referència la situació de partida i el punt d'arribada.

On i quan aplicar-ho

Es pot aplicar en totes les etapes educatives.

Enllaços

- [Xarxa CB](#)
- [Full d'indicadors](#)

A l'aula

- »» [Pràctiques a l'aula](#)

Autoavaluació i coavaluació

30

Què pretén?

“L'avaluació amb una finalitat formadora comporta implicar molt més l'alumnat en la seva autoregulació, a partir de processos d'autoavaluació i de coavaluació.” (Sanmartí, 2020)

- L'autoavaluació permet identificar què i com s'està aprenent; analitzar els encerts, les dificultats i les barreres per avançar en el procés d'aprenentatge. D'aquesta manera, l'autoavaluació permet a l'aprenent no només fer-se conscient d'allò que és capaç de fer, sinó també de quin és el proper pas.
- Serveix a l'aprenent per revisar i millorar una activitat o tasca de manera individual (autoavaluació) o entre iguals (coavaluació).
- L'autoavaluació és un instrument d'avaluació formativa que identifica els indicadors o criteris d'avaluació necessaris per realitzar correctament una activitat o tasca.
- Normalment, l'alumnat aprèn a ser capaç d'autoavaluar-se a partir d'avaluar els companys i companyes, amb la finalitat d'ajudar-los. Sovint, reconeixen millor què han fet correctament i quins han estat els seus errors a partir d'identificar-los en les produccions d'altres.
- L'autoavaluació i la coavaluació comporten una implicació de l'alumnat amb l'avaluació entesa amb una finalitat formadora i d'autoregulació. La tasca del professor és reguladora, més que de correcció unilateral de la producció de l'alumnat.
- El procés d'avaluació ha de poder propiciar espais de diàleg per tal que l'intercanvi d'opinions entre iguals i l'acompanyament entre aprenent i docent esdevinguin un pilar fonamental en la construcció del procés d'aprenentatge.

-
- ☑ L'autoavaluació i la coavaluació permeten treballar accions per al desenvolupament de les funcions executives, essencials per al creixement intern individual i grupal, i afavoreixen que la presa de decisions sigui una constant en el dia a dia.

Que l'alumnat aprengui a avaluar-se és una de les condicions bàsiques per aprendre a aprendre.

“Aprendre a aprendre implica fer-se conscient del propi procés d'aprenentatge, monitoritzar el progrés i ser capaç de prendre les mesures adequades per millorar-lo deliberadament. Es tracta, per tant, d'una habilitat metacognitiva, és a dir, que implica que l'individu pensi i reflexioni sobre els seus propis processos cognitius.” (H. Ruiz, 2020)

Organització i recursos

- » Implica l'alumnat, donada la finalitat formadora, i al professorat, com a suport o guia.
- » L'autoavaluació i coavaluació, com qualsevol altra activitat, requereixen d'una planificació que potenciï l'aprenentatge i ús positiu d'aquesta eina reguladora a través del modelatge.
- » Cal tenir en compte que, per potenciar l'autoavaluació i la coavaluació, caldrà oferir espais de diàleg que afavoreixin l'intercanvi d'opinions en la construcció del procés d'aprenentatge.
- » Les estratègies d'autoavaluació també es poden aplicar per mitjà de plataformes virtuals compartides (moodle o similar) o aplicacions per compartir produccions (Flipgrid, Wakelet...). L'alumnat pot penjar els seus treballs i autoavaluar-se. I, alhora, això serveix de referència per als altres alumnes i per coavaluar-se.

Agrupament de l'alumnat

Tant l'autoavaluació com la coavaluació es poden fer de manera individual (en situacions de debat cooperatiu que exigeixen un debat intern de l'alumnat), en parelles, en petit grup, en gran grup (quan es treballa quelcom en conjunt i es comparteix un objectiu comú)...

Funcions dels docents i/o altres professionals

El docent fa una tasca reguladora del procés d'avaluació per tal d'afavorir l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

On i quan aplicar-ho

- » Es pot utilitzar en totes les etapes educatives.
- » Donada la implicació de l'alumnat i el caràcter formador de l'autoavaluació i la coavaluació, es pot aplicar quan es cregui convenient al llarg d'una producció o activitat.

Enllaços

Enllaç general

- [Autoavaluació i coavaluació](#)

Enllaços específics

- [Full d'indicadors d'autoavaluació i coavaluació](#)
- [KPSI: autoavaluació](#)
- [Rúbrica d'autoavaluació i coavaluació de treball en equip](#)
- [Qüestionari d'avaluació de l'exposició oral a l'ESO](#)
- [La coavaluació per reflexionar sobre la pròpia pràctica](#)

A l'aula

- » Fomenta l'esperit crític envers les tasques realitzades pels companys i companyes.

- »» Ajuda a conèixer els aspectes que es tenen en compte envers la seva pròpia avaluació (metacognició).
- »» Incentiva la motivació vers les tasques a desenvolupar.
- »» Millora la competència comunicativa.

Observacions

Cal tenir en compte la finalitat reguladora dels aspectes bàsics següents:

- Identificar els objectius de l'activitat.
- Anticipar i planificar l'acció per realitzar la tasca.
- Compartir els indicadors i criteris d'avaluació.

Portafoli o carpeta d'aprenentatge

31

Què pretén?

La carpeta d'aprenentatge és un instrument que facilita a l'alumnat fer evident el que ha après i com ho ha après al llarg d'un període de temps (una setmana, una unitat didàctica o projecte, un trimestre, un curs...) per mitjà del recull raonat d'evidències. La finalitat és que l'alumnat aprengui, no que aprengui a fer carpetes d'aprenentatge.

És un instrument d'avaluació formativa integrat en el procés d'ensenyament i aprenentatge que permet a l'alumnat recollir les evidències dels aprenentatges que es fan en una situació d'aprenentatge: activitats d'avaluació amb finalitat qualificadora...

Per altra banda, la carpeta d'aprenentatge permet a l'alumnat accedir de nou als aprenentatges significatius realitzats sense necessitat de refer tot el procés d'ensenyament.

Organització i recursos

L'estructura serà variable segons el contingut del tema d'estudi, el docent i, sobretot, les característiques de l'alumnat, ja que és un procés centrat en l'aprenent. Sempre ha de tenir un ordre i coherència interna on s'evidenciï la trajectòria de l'alumnat. Els continguts de la carpeta es poden pactar entre docents i alumnat. És convenient que cada alumne/a pugui seleccionar els treballs que inclourà a la carpeta (o almenys una part) i que cregui que reflecteixen bé el que està aprenent o ha après. Un element imprescindible d'aquesta carpeta seran les reflexions, escrites o verbals, en què l'alumne pugui justificar per què ha escollit aquells materials i no uns altres. Això és el que fa diferent la seva carpeta de la d'un altre.

Segons els objectius i els recursos disponibles, pot optar-se per un format amb materials físics (una carpeta on es van desant les diferents produccions) o un format digital (amb eines tipus blog o pàgines web o una combinació de formats).

Pot constar de:

- Un full inicial amb compromisos i objectius, elaborat de forma personal o amb cert suport del/la docent, companys/es...
- Contracte, o altres instruments, on s'explicitin els criteris d'avaluació
- Un índex o mapa de continguts
- Materials individuals i/o en grup que evidencien el procés d'aprenentatge: coneixements previs, mapes conceptuals, esquemes...
- Esborranys i versions finals de diferents tasques ja avaluades (amb les correccions pròpies o dels altres)
- Reflexions sobre el propi procés d'aprenentatge: diaris, autoavaluacions i coavaluacions, comentaris qualitatius...
- Materials de cloenda per valorar què s'ha après i què es pot millorar: punts forts i febles, expectatives, agraïments...
- Bibliografia o altres materials consultats

L'alumnat ha de poder comptar amb un espai, a criteri del docent i l'alumnat, per poder presentar als altres la seva carpeta (pot ser a l'inici, durant i/o al final) sobre el que ha après i quines barreres ha trobat. Es pot fer mitjançant diferents dinàmiques de presentació i davant els altres companys i companyes, docents, altres membres de la comunitat educativa i/o les famílies.

Agrupament de l'alumnat

En una mateixa carpeta d'aprenentatge, poden haver-hi evidències de caire més individual o d'altres que hagin sorgit de diferents agrupaments: per parelles, en petit grup, dinàmic, etc.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Guia i suport, en funció de les necessitats de l'alumnat i cercant la màxima autonomia personal, per realitzar les diferents activitats proposades a cada moment a la carpeta d'aprenentatge: establir objectius, mantenir un ordre, seleccionar els materials, reflexionar sobre els aprenentatges i orientar en la cloenda.

- »» Planificar el procés, si és possible conjuntament amb l'alumnat, de les activitats necessàries per assolir els objectius establerts de forma conjunta a curt i a llarg termini. Proposar activitats d'ensenyament-aprenentatge contextualitzades, que plantegin situacions relacionades amb la realitat i impliquin un aprofundiment en com actuar i per què. Que siguin productives, que puguin demostrar els sabers apresos amb nous fets. I que siguin complexes, que l'aprenent hagi de mobilitzar i interrelacionar sabers diversos.
- »» Activar la xarxa afectiva (motivació de l'alumnat).
- »» Valorar el grau de desenvolupament competencial, avaluant en diferents moments i a partir d'activitats diverses.

On i quan aplicar-ho

El període de temps serà variable i es concretarà prèviament amb l'alumnat: la durada d'una unitat didàctica, d'un projecte, un trimestre.

Enllaços

- [La carpeta d'aprenentatge. Xarxa de CB](#)
- [Rúbrica per avaluar la carpeta d'aprenentatge. Xarxa de CB](#)

A l'aula

- »» [Portafolis digital](#)
- »» [Portafolis avaluati](#)

Observacions

A totes les etapes educatives. Hi ha altres eines adreçades a la reflexió sobre els aprenentatges semblants a les carpetes d'aprenentatge, com són els diaris o les converses.

Contracte pedagògic

32

Què pretén?

El contracte pedagògic és un document on un/a alumne/a o grup d'alumnes pacten i arriben a uns acords formals amb un o més docents. Aquest compromís partirà d'una negociació o reflexió que, per si mateixa, forma part de l'aprenentatge. Servirà per motivar, guiar i ordenar l'aprenentatge d'aquest alumnat. [La pedagogia del contracte.](#)

També pot ser una estratègia adreçada a superar les barreres i les necessitats educatives detectades en diferents àmbits (junta d'avaluació, equip docents, etc.), especialment en els casos en què es requereixin actuacions concretes a més llarg termini.

Podem plantejar diferents tipus de contracte segons els objectius a assolir, les característiques de l'alumnat i els recursos de què disposem:

- Contracte didàctic. S'acorda en relació amb una àrea/matèria o tema determinat i es plantegen uns objectius referents al procés d'aprenentatge d'hàbits, procediments, conceptes..., així com les evidències necessàries per ajustar els dissenys de manera més o menys significativa (objectius i criteris).

Contracte didàctic

- Contracte d'èxit o de millora. La seva finalitat és pactar objectius concrets on l'alumnat ha fracassat prèviament per tal d'arribar a l'èxit. Els objectius poden ser molt variats.

Contracte d'èxit o de millora

- Contracte de projecte. S'elaboren l'estructura i els objectius d'un projecte pràctic de treball que ajudi a desenvolupar l'aprenentatge de l'alumnat o un projecte personal de formació des d'una perspectiva més àmplia, lligada al seu futur.
- Contracte de resolució de conflictes/mediació (procés de reparació). Té l'objectiu de

cercar la reflexió i les eines necessàries per resoldre un problema de convivència, generalment pel que fa a comportaments disruptius, hàbits o d'ordre actitudinal. Lligat al programa de mediació.

Contracte de resolució de conflictes/mediació

- Contracte institucional. Cerca elaborar les normes de funcionament d'una comunitat (una classe, un cicle, etc.). Ha de negociar-se amb tots els membres d'aquella institució: alumnat, professorat, PAS, famílies, etc.

Organització i recursos

Requereix d'una preparació prèvia amb l'alumnat, que hi hagi una voluntarietat per part de totes les parts i el compromís de complir-lo.

- Plantejaments previs per part dels professionals docents: amb quin objectiu es fa i quin tipus de contracte es plantejarà, a qui se li proposa el contracte, en quin context es proposa i amb quin format (és important documentar-ho: pot ser oral, però cal recollir-ho en un escrit, un àudio, un pòster, un blog...), i quina part de l'equip docent ha de fer servir aquest recurs i fer-ne el seguiment (professionals implicats).
- Plantejaments previs per part de l'alumnat: preveure els seus interessos, èxits previs i dificultats; identificar els aspectes principals que ha de conèixer en relació amb el tema; percebre els errors com un fet superable i com a punt de partida per millorar; ser el més autònoms possible en la presa de consciència respecte del seu procés d'aprenentatge.
- Elements bàsics que s'han de negociar: establir uns objectius clars per a les diferents parts, la metodologia del treball contingut en el contracte, el tipus de producció final, els mitjans i ajuts necessaris per assolir els objectius, el termini de vigència, la difusió del treball fet gràcies al contracte i l'avaluació realitzada a partir d'aquest.

Agrupament de l'alumnat

Generalment s'adreça a un determinat alumnat, tot i que també es pot fer per a un grup petit i, fins i tot, per a un grup gran

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Plantejar un o diferents models d'estructura, fer un guiatge i donar suport.
- » Donar seguretat a l'alumnat establint controls periòdics (pactats prèviament).
- » Reconèixer els progressos i reforçar-los.
- » Recordar el compromís i la responsabilitat personal i/o col·lectiva que s'ha assumit.
- » Establir regles i normes de comportament clares i regular els comportaments.

On i quan aplicar-ho

S'establirà al document del contracte de treball. Són aspectes que s'han de valorar a mig o llarg termini.

Enllaços

- [Model de contracte de treball. Avaluar per aprendre.](#)
- [Contracte de compromís de millora per a alumnat d'ESO](#)

Base d'orientació

33

Què pretén? Desafiaments o reptes

- Instrument d'avaluació formativa que mostra una seqüència ordenada d'accions per resoldre un problema o realitzar una tasca. Resumeix el coneixement que els aprenents han d'interioritzar, de manera que es pugui activar quan calgui.
- Serveix a l'aprenent per planificar-se, per fer l'acció de forma autònoma i per autoavaluar-se. És important que l'aprenent generi les pròpies bases d'orientació o que les que utilitzi tinguin sentit per a ell, ja que no tothom aprèn de la mateixa manera o seguint les mateixes pautes atenent a la variabilitat de l'alumnat.

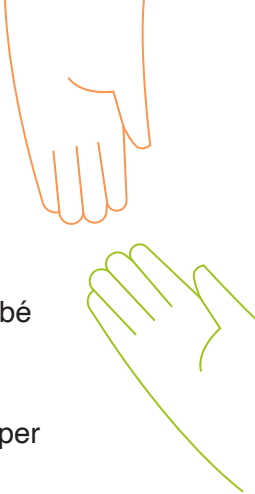
Organització i recursos

- »» La base d'orientació és un instrument que es pot elaborar en l'espai d'aprenentatge.
- »» Implica el mateix alumnat amb el suport dels docents, que han de guiar la tasca, especialment quan l'alumnat no està acostumat a realitzar-la.
- »» El format és escrit, ja que hi ha algunes parts que s'han de consensuar amb la resta de l'alumnat. També es pot fer en format digital, via document compartit, processador de textos, etc.

Agrupament de l'alumnat

- »» La creació d'una base d'orientació pot implicar diferents formes d'agrupació, així com l'actuació dels professionals docents i de l'alumnat.

-
- » Pot implicar el gran grup quan el docent planteja una tasca senzilla per tal que l'alumnat comenci a treballar i comprendre el que és una base d'orientació. També quan es tracta de consensuar una base d'orientació per tal de fer una rúbrica.
 - » Pot implicar un grup petit quan es tracta d'analitzar tasques similars realitzades per altres alumnes. També si s'ha de fer una coavaluació de la tasca realitzada.
 - » Hi ha una part que correspon a l'alumnat de forma individual, que és la de decidir quins són els passos a seguir per fer la tasca. També en el cas de fer una autoavaluació i en el moment de comprovar la seva validesa i plantejar els canvis necessaris.

Funcions dels docents i/o altres professionals

El docent ha de guiar l'alumnat en la realització del procés, l'aplicació i el resultat (reflexió iterativa) de la base d'orientació.

On i quan aplicar-ho

- » Les bases d'orientació s'han de fer abans de realitzar la tasca. Quan es fan per primera vegada, s'aconsella fer-ho a posteriori.
- » S'han de realitzar per marcar les pautes que ha de seguir un treball o tasca determinada. D'aquesta manera, es converteixen en una guia que ajudarà l'alumnat en la consecució d'aquesta tasca.
- » S'ha de compartir amb l'alumnat la tasca a realitzar i avaluar: objectius, procés, resultats esperables... Quan es fan per primera vegada, s'aconsella començar amb una tasca senzilla, coneguda i treballada amb l'alumnat prèviament.
- » Cal analitzar tasques similars ja fetes per altres alumnes.
- » S'ha de decidir quins són els passos a seguir per fer la tasca. Una bona pregunta és: "En què he de pensar o què he de fer per realitzar amb èxit aquesta tasca?". És important que cada aprenent generi unes bases d'orientació pròpies.
- » Cal consensuar una única base d'orientació del grup si es veu necessari. Per exemple, com a pas previ per fer una rúbrica.

»» Cal aplicar les bases d'orientació com a eina per a l'autoavaluació o per la coavaluació de la tasca. Per exemple, marcant al costat de cada pas o seqüència si l'hem fet o no.

»» S'ha de comprovar la seva validesa i introduir els canvis necessaris.

Enllaços

— [Bases d'orientació. Xarxa CB](#)

— [Base d'orientació d'un text expositiu](#)

— [Base d'orientació de matemàtiques. Llenguatge algèbric](#)

— [Base d'orientació treball cooperatiu matemàtiques. Resolució de problemes](#)

A l'aula

»» [Pautes a seguir per elaborar una base d'orientació](#)

Observacions

Es pot realitzar en totes les etapes educatives.

Mapa conceptual

34

Què pretén?

- Un mapa conceptual serveix per entendre, ordenar i organitzar de manera visual informació, idees, conceptes, etc.
- És una representació gràfica de la informació.
- Ens permet l'organització i la jerarquitització del coneixement d'un tema.
- Representa una estructura de diferents nivells de generalitat i inclusivitat conceptual.
- Està format per conceptes, paraules clau, paraules enllaç, formes, claudàtors, dibuixos, etc.

Organització i recursos

- » El mapa conceptual es fa a l'aula habitualment.
- » Els i les docents poden participar en la seva elaboració, sobretot quan es tracta que l'alumnat aprengui a elaborar-los.
- » A continuació, serà l'alumnat qui ho portarà a la pràctica amb el suport i guia del professorat.
- » Es pot fer sobre paper i sobre suport multimèdia.

Agrupament de l'alumnat

- » Es recomana començar en grup gran, amb la participació de tothom i amb el guiatge del docent.
- » A continuació, es pot treballar tant de manera individualitzada com en grup petit.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » El docent fa de guia de l'alumnat a l'hora de realitzar i elaborar els mapes conceptuals.
- » Permet planificar l'acció docent tant en la seqüenciació com en la lògica del contingut.
- » Permet afavorir la construcció del coneixement.

On i quan aplicar-ho

- » Es poden utilitzar abans, durant o després d'ensenyar un contingut.
- » Faciliten l'aprenentatge.
- » Alhora, serveixen per avaluar, reflexionar i oferir una retroalimentació sobre el propi aprenentatge. En aquest cas, es pot aplicar a posteriori.

Enllaços

- [Com fer mapes conceptuals en línia](#)
- [El mapa conceptual](#)
- [Mapes conceptuals. Recursos i eines digitals. Servei Educatiu Ciutat de Badalona](#)

A l'aula

El mapa conceptual afavoreix la construcció del coneixement a través de:

- » Intercanviar punts de vista
- » Compartir coneixements
- » Avaluar coneixements previs i resultats de l'aprenentatge
- » Descobrir concepcions equivocades
- » Oferir una guia per recordar
- » Permetre la reflexió sobre el propi aprenentatge (correspon al primer apartat)

Metodologia proposada per elaborar mapes conceptuais:

- » Reflexionar sobre el títol i els apartats que ens permetran anticipar al contingut dels diferents apartats i les idees que hi han de ser presents
- » Fer la lectura del contingut per comprovar la comprensió dels conceptes emprats (només informació rellevant)
- » Identificar i comprovar que tenim els conceptes importants
- » Identificar i escriure el tema a la part superior del mapa conceptual
- » Identificar les idees dels subtemes i escriure'ls en un segon nivell del mapa
- » Enllaçar les connexions entre el tema principal i els subtemes
- » Seleccionar i escriure el descriptor de cada connexió
- » Afegir els aspectes específics de cada idea o subtema al tercer nivell
- » Enllaçar connexions entre els subtemes i els seus aspectes
- » Escriure els descriptors del tercer nivell
- » Si es considera, afegir les fletxes que corresponguin

- Utilitzar adequadament la simbologia següent (acompanyar d'un glossari):
 - idees o conceptes
 - connectors
 - fletxes
 - descriptors o paraules enllaç
- Revisar i modificar el que es consideri

Observacions

Es pot realitzar en totes les etapes educatives.

Línia del temps

35

Què pretén?

- Les línies del temps són representacions gràfiques que permeten visualitzar i interactuar amb el pas del temps.
- Treballar amb línies del temps ens apropa a la nostra realitat i permet explorar el passat de forma activa i dinàmica.
- Té quatre parts: l'eix on es marquen les dades (que pot ser una línia o una barra rectangular), el temps que s'assenyala per indicar l'escala, els períodes històrics i els esdeveniments indicats amb fletxes.

Organització i recursos

- » Hi ha molts mètodes de visualització de línies de temps. Les línies de temps es basen en gran manera en el disseny gràfic i l'habilitat de l'artista per visualitzar les dades. Històricament, els terminis eren imatges estàtiques i, en general, dibuixats o impresos en paper.
- » També poden ser digitals i interactives; generalment, creades amb programes informàtics. Hi ha programes i aplicacions gratuïtes a Internet, com Timetoast, Remembre, TimeRime o Timeglider, fàcils d'emprar i amb tutorials disponibles per crear línies de temps digitals.

Agrupament de l'alumnat

- » Es pot treballar de manera individual.

»» Es pot treballar en grups petits.

»» Es pot treballar al grup classe.

Funcions dels docents i/o altres professionals

»» Acompanyar i guiar l'alumnat per elaborar i dissenyar les línies del temps.

»» Fer procés iteratiu amb l'alumnat per tal de fer-lo conscient de l'evolució de la temàtica a treballar al llarg del temps en un procés de revisió i d'ampliació.

On i quan aplicar-ho

»» En totes les etapes educatives. Segons l'etapa educativa, les línies del temps poden ser més simples o més complexes.

»» Les pot crear el docent, l'alumnat o el docent i l'alumnat conjuntament. Cal tenir present que és important el modelatge per part del docent per tal que després l'alumnat pugui crear les seves pròpies línies del temps.

Enllaços

— [Explora i construeix línies](#)

— [Com crear línies del temps](#)

— [Línies del temps. Tresor de recursos](#)

Eines:

— <http://timeglider.com/>

— <http://www.timetoast.com/>

A l'aula

- » Fer una proposta d'escala
- » Provar l'escala
- » Dibuixar la barra
- » Assenyalar les dates clau
- » Localitzar les dates dels esdeveniments
- » Acolorir i decorar
- » Revisar i ampliar

Observacions

- És un recurs que s'utilitza preferentment en l'àmbit de les ciències socials, però també pot donar bons resultats en treballs per projectes o en qualsevol tasca que requereixi una concreció de l'evolució del pas del temps.

Rúbrica

36

Què pretén?

És un instrument d'avaluació formativa que consta d'una taula de doble entrada. En un dels eixos s'especifiquen els criteris d'avaluació de realització de les tasques i, en l'altre, els criteris d'avaluació dels resultats, normalment en quatre categories de qualitat (expert, avançat, aprenent i novell).

Serveix a l'aprenent per autoregular-se, ja que l'ajuda a saber en quin moment es troba dins del procés d'aprenentatge i li especifica què ha de fer per millorar. També serveix per compartir els objectius d'aprenentatge i els criteris d'avaluació.

Organització i recursos

- » Alumnat treballant en grup cooperatiu o individualment
- » Rúbrica treballada pels professionals docents amb anterioritat i relacionada amb els objectius d'aprenentatge (paper, digital, pissarra...)
- » Explicació i reflexió

És una eina potent per a l'aprenentatge de l'alumnat. Cal involucrar-lo en la seva elaboració, posada en pràctica i revisió.

Agrupament de l'alumnat

- » Treball en grup cooperatiu heterogeni.
- » Treball individual.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Compartir amb l'alumnat la tasca a realitzar i avaluar: objectius, procés, resultats esperables... Quan es fan per primera vegada, s'aconsella començar amb una tasca senzilla, coneguda i treballada amb l'alumnat prèviament.
- »» Elaborar una base d'orientació. Decidir quins són els passos a seguir per fer la tasca. Una bona pregunta és: "En què he de pensar o què he de fer per realitzar amb èxit aquesta tasca?".
- »» Analitzar tasques semblants ja realitzades de diferents nivells de qualitat. Identificar els criteris que fan que algunes de les tasques analitzades siguin reeixides o les mancances que puguin tenir unes altres.
- »» Traspassar els passos de la base d'orientació anterior a la columna dels criteris de realització de la rúbrica (primera columna per l'esquerra). Es recomana iniciar el criteri amb un verb en infinitiu.
- »» Constituir els criteris de resultats o categories de qualitat de la tasca (les següents quatre columnes). Aquesta és la part més complicada; segurament els docents han de portar la iniciativa, però els aprenents, que en el pas anterior ja han vist exemples de tasques resoltes (models bons i no tan bons), han de ser capaços d'aportar idees. Es recomana posar el verb en primera persona.
- »» Aplicar la rúbrica a l'avaluació de la tasca d'un company, així com a la pròpia. L'alumnat s'hauria de preguntar: "Està/estic fent bé els passos que cal seguir per fer la tasca amb la qualitat desitjable?", "Si no, com pot/puc millorar-la?".
- »» Revisar entre tots si els criteris de realització i de resultats funcionen, si són prou concrets i objectius (no subjectius) o si cal fer alguna millora.
- »» Incorporar la rúbrica a la documentació sobre l'avaluació de l'àrea o matèria, tant des del punt de vista del docent, que l'ha de tenir com un registre més d'avaluació, com de l'aprenent, que la pot incorporar a la seva carpeta d'aprenentatge.

On i quan aplicar-ho

- »» En qualsevol moment del procés, sobretot abans i després de l'aprenentatge.
- »» Es pot dur a terme a l'aula ordinària.

Enllaços

- [CoRubrics](#)
- [Rúbriques a l'aula](#)
- [Rúbrica de treball](#)

A l'aula

La rúbrica és una eina que ajuda el docent a mostrar als aprenents de forma clara les expectatives (el que espera que aprenguin) i com hi poden arribar. També són un instrument per guiar l'aprenentatge de l'alumnat, ja que faciliten l'autoreflexió i la implicació activa de l'aprenent. A més, poden ser motivadores si orienten l'alumnat sobre com pot millorar.

El professorat presentarà i explicarà a l'alumnat la rúbrica amb la qual se l'avaluarà.

AMB ANTERIORITAT:

- » Entregar la rúbrica
- » Explicar-la

AMB POSTERIORITAT:

- » Tornar a entregar-la
- » Guiar l'alumnat en la reflexió
- » Arribar a conclusions
- » Millores i propostes

Aquest treball pot ser grupal o individual.

Nivell	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Tema i idea principal	Integrar diferents parts d'un text per trobar totes les idees principals	Integrar diferents parts d'un text per trobar totes les idees principals	Integrar diferents parts d'un text per trobar totes les idees principals	Reconèixer el tema	No reconèixer el tema

Nivell	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Resum	Resumir el text reorganitzant les idees principals amb les paraules pròpies.	Resumir el text agrupant les idees principals amb paraules del text.	Resumir el text agrupant les idees principals, però hi ha alguna de secundària.	Escriu el tema i alguna idea principal copiant les frases del text.	Copiar qualsevol frase del text sense indentificar el tema.

Rúbrica els castells a infantil

			
T'ha agradat estudiar els castells			
Has après alguna cosa que no sabies dels castells?			
Coneixes algunes parts dels castells?			
Coneixes el nom del castell del nostre poble?			

Rúbrica per avaluar el treball cooperatiu

	Inici 1 punt	En procés 2 punts	Assolit 3 punts	Excel·lent 4 punts	Punts
Compliment de la tasca EN GRUP	Ens falten moltes coses per fe rel treball ens ha quedat a mitges	No ens ha donat temps de completar el treball en el temps previst	Hem fet el treball en el temps previst, però volíem haver millorat algunes coses	Hem fet el treball ben fet en el temps previst	
Participació, col·laboració DEL GRUP	Els companys no es respecten, es desenten del treball, no participen	Els companys a vegades no es respecten, a vegades participen, només es tenen en compte les idees d'alguns	En general tothom ha participat i s'ha respectat, tot i que no s'han tingut en compte per igual totes les idees o alguna vegada ens hem perdut el respecte	Tothom ha participat en el treball, s'han posat en comú les idees, ens hem respectat i tothom ha mostrat interès	

	Inici 1 punt	En procés 2 punts	Assolit 3 punts	Excel·lent 4 punts	Punts
Responsabilitat INDIVIDUAL	No faig la feina que em toca	A vegades faig la feina que em toca, però m'hi ha de recordar	Faig la feina que em toca però a vegades em despisto	Sempre faig la feina que em toca	
Col·laboració INDIVIDUAL	Sempre em distrec i no participo en les decisions	Algunes vegades no he participat en les decisions	Procuro escoltar el que diuen els companys i a vegades apporto les meves idees	Sempre escolto amb atenció el que diuen els companys, sempre apporto les meves idees i ajudo a prendre les decisions	

Observacions

Es pot realitzar en totes les etapes educatives.

Diari d'aula

37

Què pretén?

És un instrument per afavorir l'avaluació formativa mitjançant un recull i reflexió de cada activitat realitzada al llarg d'un procés d'aprenentatge en forma de diari. L'alumnat hi resumeix què ha fet, com ho ha fet, què creu que ha après, quines dificultats s'ha trobat, etc.

A partir d'aquí, el professorat pot detectar si identifica l'objectiu d'aprenentatge, quines barreres i errors s'han plantejat i la manera de resoldre-ho.

Amb aquest instrument es dedica un temps molt útil a l'autoreflexió, cosa que afavoreix un aprenentatge significatiu. Per això no ha de ser només un resum d'activitats ordenades cronològicament, sinó que s'ha de vetllar perquè hi apareguin reflexions del tipus:

- Plantejaments previs: què he de fer?, comprenc les tasques?, necessito aclariments?, com puc fer-ho?, hi ha diferents maneres de resoldre-ho?, hauré de dividir les tasques?, com organitzaré el temps?, etc.
- Procés de treball intermedi: estic assolint les primeres demandes?, he de fer canvis?, comprenc bé el que estic fent?, he trobat nous aspectes que no esperava?, he de modificar els passos que estic fent?, m'he equivocat?, com puc millorar?, què he après d'aquestes errades?, estic contribuint a les tasques grupals?, etc.
- Conclusions: què he après d'aquest procés?, ho puc aplicar a d'altres espais?, puc explicar a altres el que he après?, de què em sento més orgullós?, què he trobat més difícil?, què podria millorar i com?, etc.

Organització i recursos

El format pot ser divers: de forma escrita; amb o sense imatges, gràfics, esquemes, etc., i amb possible suport audiovisual o digital. Depenent de l'edat i competència digital de

l'alumnat, es pot elaborar un blog, una wiki per establir un diari col·laboratiu, videoblogs, podcàsting, etc.

És important dedicar un temps regular i sistemàtic a documentar i escriure al diari. Aquest temps hauria d'estar contemplat dins l'horari de cada activitat.

Agrupament de l'alumnat

Generalment s'adreça a l'alumnat de manera individual, però també es pot fer servir com a recurs d'avaluació en diferents agrupaments: parelles, grup petit o grup classe sencer.

Funcions dels docents i/o altres professionals

El docent tindrà la funció d'orientar l'alumnat d'una manera exhaustiva o bé donant més llibertat, dependrà del grau de maduresa de l'alumnat i de la seva competència comunicativa, entre d'altres factors. L'objectiu és anar adquirint més autonomia.

Caldrà que el docent ajudi a aclarir prèviament els objectius del diari i tot el que hauria de contenir. Per a això es poden fer servir patrons com l'estratègia KWL (Know, Want and Learned) o partir de preguntes genèriques.

També és important negociar des del principi els processos de revisió del diari per part dels docents per tal que aquestes revisions no es visquin com una intromissió en l'espai privat de l'alumnat. S'hauran d'aclarir quins aspectes són rellevants en aquestes revisions, així com la valoració dels aprenentatges assolits, la descripció de l'evolució, les dificultats que han anat sorgint, aspectes positius i negatius de l'experiència, etc.

On i quan aplicar-ho

- »» Immediat: una sessió
- »» Curt termini: fins a una setmana
- »» Llarg termini: diferents moments del curs

Enllaços

- [Diari d'aula. Avaluar per aprendre](#)
- [Diari d'aula. Instrument per afavorir l'autoregulació](#)
- [Plantilles per fer un diari de treball reflexiu](#)

Carta de compromís

38

Què pretén?

- Donar a conèixer el projecte educatiu a la família perquè s'hi pugui comprometre.
- Millorar la informació i comunicació entre el centre educatiu i les famílies.
- Facilitar el compliment dels drets i deures de la comunitat educativa.
- Fomentar la convivència i el bon clima escolar.
- Corresponsabilitzar el centre, la família i/o el tutor o tutora legal en l'èxit acadèmic, personal i social de l'alumnat i també en el compromís cívic dels infants i joves.

Organització i recursos

Activitats especialment dirigides a grups de 3r cicle de l'educació primària i de l'educació secundària. Exemples:

- »» Debatre els coneixements previs (significat de compromís i de compromís educatiu, conèixer la carta de compromís del centre...).
- »» Classificar compromisos per part del centre i per part de la família i/o el tutor o tutora legal.
- »» Prioritzar compromisos segons el grau d'importància (opinió personal), tant per part del centre com per part de la família i/o el tutor o tutora legal.
- »» Treballar contravalors (actituds hostils o negatives que generen una disfunció a la societat com amor/odi, justícia/injustícia, llibertat/opressió, bondat/maldat, tolerància/intolerància).

-
- »» Classificar compromisos segons el valor que treballen (respecte, responsabilitat, puntualitat, equitat, col·laboració, esforç i constància per estudiar, superació de les dificultats).

Agrupament de l'alumnat

Activitats que es poden realitzar en grup gran o en subgrups.

- »» Funcions en un debat:
 - »» Inicia el debat exposant l'objectiu.
 - »» Regula les intervencions:
 - torns de paraula
 - tothom ha d'intervenir
 - procura intervencions concises, evita repeticions
 - suavitza tensions
 - mai no exposa el seu punt de vista
 - »» Fer una síntesi o resum que centri el tema quan hi ha dispersió.
 - »» Recorda al final:
 - opinions
 - solucions
 - desacords
- »» Funcions en activitats en grup petit:
 - »» Atendre millor l'alumnat del grup/classe mentre fa una observació directa grup per grup.
 - »» Recollir les idees prèvies dels infants/joves (a la part inicial en grup gran a cada sessió i també quan va passant pels diferents grups), acordar què volem saber, què necessitem buscar i com organitzem el treball.
 - »» Preparar i adequar millor els materials de consulta o fonts d'informació per elaborar les activitats.

- »» Valorar que no cal que tots els grups aconseguixin els mateixos objectius i analitzar conjuntament que sovint hi ha diferents solucions a un mateix problema i diferents formes i camins d'abordar-lo.
- »» Recollir i valorar petites aportacions que han representat molt d'esforç per a un infant/jove davant del grup, i d'un grup petit davant del grup gran.
- »» Presentar dubtes/incògnites.

Funcions dels docents i/o altres professionals

Cada centre elabora la seva carta de compromís educatiu de manera participativa entre els diferents membres de la comunitat escolar, especialment els professionals de l'educació i les famílies, segons els principis, criteris i valors del seu projecte educatiu.

Aquest document l'han de signar el pare, mare, tutor o tutora legal de l'alumne o alumna i la direcció del centre educatiu públic o la persona titular del centre privat concertat en el moment de la matrícula.

On i quan aplicar-ho

Aquestes actuacions i dinàmiques d'aula sobre els sabers comuns de la carta de compromís educatiu es poden realitzar a les sessions de tutoria, amb la finalitat de sensibilitzar l'alumnat de la importància de la carta i fer-lo corresponsable.

Es pot aplicar com a mesura per conscienciar l'alumnat de secundària i segon cicle de primària. Signar la carta és una forma de responsabilitzar-se del seu procés educatiu.

Enllaços

- [Carta de compromís XTEC](#)
- [Carta de compromís família i escola](#)
- [Orientacions per elaborar la carta de compromís](#)
- [Carta de compromís a l'aula](#)

A l'aula

- » [Escola Martinet, Cornellà de Llobregat](#)
- » [Escola Joaquim Ruyra, Blanes](#)
- » [Institut Manuel de Montsuar, Lleida](#)
- » [Institut Escola Gavà Mar, Gavà](#)

Observacions

Els centres educatius, d'acord amb cada família i/o tutor o tutora legal, poden completar cada carta de compromís amb un apèndix de continguts específics addicionals on, un cop detectades les necessitats de cada alumne o alumna, s'especifiquin les mesures que es duran a terme per millorar el seu rendiment escolar i la seva integració escolar i social. La família i el centre s'avenen a adquirir uns compromisos en relació amb aquestes accions, el seguiment i els resultats de les mesures dutes a terme.

En cas d'incloure una addenda, aquesta ha d'estar signada pel pare, la mare o el tutor o tutora legal i el tutor o tutora del centre. A partir del 3r cicle d'educació primària, els alumnes i les alumnes també poden signar-la i participar activament en la redacció dels compromisos que assumeixen a títol personal.

Entrevista amb la família

39

Què pretén?

- Establir un vincle amb les famílies i/o els tutors legals.
- Recollir dades sobre l'alumnat i la seva família i/o els tutors legals.
- Donar a conèixer a la família dades sobre l'escolarització de l'infant/jove.
- Intercanviar idees, inquietuds i opinions que ens permetin entendre l'alumnat de manera més integral.
- Compartir l'acció educativa i arribar a acords, tot adquirint compromisos sobre l'atenció i el seguiment de l'alumnat.

TIPUS D'ENTREVISTES:

- Reunions en grup gran per donar informacions generals del centre o del curs i crear un clima de confiança.
- Reunions en grup petit per tractar aspectes comuns amb determinades famílies.
- Reunions individuals per fer seguiment de l'alumnat.
- Reunions individuals amb la participació de l'alumnat.

Organització i recursos

- »» Crear un clima adequat. Per això és important que l'espai sigui acollidor i tranquil, i s'evitin distraccions i interrupcions.
- »» Disposar d'un guió per realitzar les entrevistes que permeti sistematitzar les informacions i dades més significatives que es puguin intercanviar entre les famílies i la persona tutora.

-
- » Organitzar d'una manera flexible l'horari d'atenció a les famílies.
 - » Disposar d'eines de recollida d'informació i/o acords en què la família i l'escola donin el vistiplau (signatures).

Funcions dels docents i/o altres professionals

Abans i durant l'entrevista:

- » Tenir clares les informacions essencials que es desitgen compartir en el curs de la conversa.
- » Efectuar preguntes amb peticions directes d'informació.
- » Fer comentaris que transmetin informació d'un mateix, respecte a interessos, aficions i opinions.
- » Intercanviar informació amb la família sobre el moment del procés d'aprenentatge de l'infant/jove, destacant les seves fortaleses i proposant accions de millora.
- » Comprovar, mitjançant preguntes o afirmacions, si la informació donada ha estat ben interpretada.
- » Resumir verbalment o de forma escrita els aspectes tractats i els compromisos adquirits.

Després de l'entrevista:

- » Recollir les informacions compartides i els acords a l'expedient de l'infant/jove.
- » Compartir amb l'equip docent les informacions i els acords, si s'escau.

On i quan aplicar-ho

- » Cursos inicials d'escolarització
- » Seguiment escolar dels infants/joves
- » Reunions d'inici de curs

Enllaços

- [Escola i família](#)
- [Entrevista inicial amb continguts per etapes \(infantil, primària i secundària\)](#)
- [Model de recollida de dades](#)

A l'aula

Establir i difondre entre les persones responsables de la tutoria unes orientacions bàsiques, senzilles i adequades al context sobre com ha de ser el tracte humà en les relacions amb les famílies, tant pel que fa al llenguatge verbal com al no verbal, amb la finalitat de crear un clima de confiança.

- » [Universitat de les Illes Balears](#)
- » [Cafè entre llibres](#)

Observacions

Cal posar èmfasi perquè totes les famílies se sentin acollides i participin en el projecte educatiu del centre perquè el puguin percebre com a propi i sentir-se vinculades i part activa des d'un primer moment.

Per aquest motiu, el Pla d'Acollida del centre ha de crear una estructura organitzativa que permeti plantejar l'acollida com un procés gradual i ben seqüenciat en el temps, que no quedi restringida a un primer contacte o trobada inicial.

“S'ha de garantir, com a mínim, una entrevista individual a l'inici de l'escolaritat en cada etapa educativa, una altra al llarg de cada curs i una reunió col·lectiva a l'inici de cadascun dels cursos.” (Decret 175/2022)

Entrevista entre tutor/a i alumnat

40

Què pretén?

- Parlar d'algun tema que ha estat prèviament acordat en una reunió concertada (potser no és el primer objectiu? O respon a una entrevista de seguiment).
- Establir un vincle entre la persona responsable de la tutoria i l'alumnat.
- Intercanviar idees, inquietuds i opinions que permetin a la persona responsable de la tutoria entendre l'alumnat de manera integral per acompanyar-lo en el camí del seu desenvolupament integral.

Organització i recursos

- »» Disposar d'un espai acollidor (llum natural, no sorollós, íntim, que permeti la confidencialitat) i un ambient relaxat.
- »» Tenir un guió orientatiu de què cal tractar i disposar de diferents models d'entrevista per facilitar la recollida de la informació.
- »» Explicitar sempre el motiu de l'entrevista, ressaltar trets positius i consensuar acords.
- »» S'ha de fer un registre escrit de totes les entrevistes.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Tenir clar l'objectiu de l'entrevista per assolir-lo.
- »» Fer un resum al final per concretar i clarificar temes tractats i compromisos adquirits.

On i quan aplicar-ho

És convenient que cada persona responsable de la tutoria realitzi una entrevista amb la totalitat del seu alumnat durant el primer trimestre.

Cada vegada que ho consideri necessari el tutor o l'alumne.

Enllaços

- [Entrevista, eina d'acció tutorial](#)
- [Acció tutorial compartida](#)
- [Entrevista individual d'orientació](#)

Tutoria entre iguals

41

Què pretén?

Fomentar la relació i el coneixement entre l'alumnat i el nou ensenyament: tutoria entre iguals, apadrinament, alumnes-tutors, tutors-guies, mentors...

Organització i recursos

S'ha de preparar la participació dels tutors/mentors: què faran i com ho han de fer.

- »» Cal triar les parelles tutor/a-tutoritzat/ada.
- »» Les sessions han de ser curtes i continuades.

Agrupament de l'alumnat

Els participants s'agrupen per parelles de la mateixa classe o de classes diferents. Un fa de tutor i l'altre fa de tutoritzat.

S'acostuma a fer amb alumnat més gran que acompanya alumnat de cursos inferiors.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Seleccionar, valorar i prioritzar les necessitats de l'alumnat tutoritzat.
- »» Supervisar de forma directa, sobretot en les primeres sessions.
- »» Mantenir la implicació dels mentors/tutors: reunions formals i d'altres per tal de donar-los suport i assessorament.

On i quan aplicar-ho

- » Dins de l'aula per acompanyar l'atenció i orientació de l'alumnat.
- » Entre aules i nivells.

Tutoria entre iguals

- [Tutoria entre iguals](#)
- [INS Joan Puig i Ferrer](#)
- [INS La Mallola](#)

Observacions

Cal tenir un bon disseny de les sessions per donar seguretat al mentor/tutor i al tutoritzat.

Cohesió de grup

42

Què pretén?

- »» Cohesionar més el grup i desenvolupar valors compartits de convivència i cooperació.
- »» Crear un ambient segur en què cada persona del grup sigui lliure d'aportar les seves habilitats i punts de vista.
- »» Possibilitar un entorn d'ajuda i col·laboració.
- »» Millorar les habilitats socials: desenvolupar la capacitat d'arribar a acords, facilitar la comunicació i la participació activa de totes les persones que conformen el grup.

Organització i recursos

D'activitats de cohesió grupal n'hi ha de molts tipus. Alguns exemples són:

- »» Sortides
- »» Jornades
- »» Dinàmiques de grup
- »» Activitats i jocs en grups petits o grans
- »» Pràctiques restauratives:
 - »» Escolta activa
 - »» Expressions afectives
 - »» Conversa restaurativa

- »» Diàleg restauratiu
- »» Cercles de diàleg
- »» Reunions o cercles restauratius

Agrupament de l'alumnat

Els diferents tipus d'agrupament estan condicionats pels criteris que s'utilitzen a l'hora d'organitzar-los. És important compaginar el treball en grup gran amb el treball individual, per parelles i en grup petit, en funció del tipus d'activitat d'aprenentatge.

L'elecció del tipus d'agrupament també determina la distribució del mobiliari i dels espais.

La proporció dels agrupaments també determina el nivell de participació.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Orientar el grup cap a un objectiu comú: la cohesió grupal.
- »» Vetllar per tal que totes les persones membres del grup participin de forma equilibrada.
- »» Fomentar la col·laboració.
- »» Valorar les aportacions de les persones membres del grup i promoure l'elogi.
- »» Afavorir una atmosfera de confiança dins el grup.
- »» Promoure l'autonomia.

On i quan aplicar-ho

És prioritari introduir dinàmiques i/o activitats que fomentin la cohesió de grup a inici de curs. Cal prioritzar aquells grups que inicien etapa o bé, per decisió de l'equip docent, aquells grups d'alumnat que s'han refet.

A més a més, és recomanable que aquestes dinàmiques i/o activitats es treballin de manera transversal i continuada al llarg del curs.

Enllaços

- [Dinàmiques de grup](#)
- [100 jocs originals per gimcanes](#)
- [Jocs diversos per a nens i nenes](#)
- [Els jocs que més funcionen](#)

A l'aula

- >> [Dinàmiques de cohesió de grup](#)
- >> [Jornades Culturals. Escola Poblenou](#)
- >> [Jornades Culturals. Institut Joan Guinjoan](#)
- >> [Sortides de tutoria. Ins Salvador i Aimeric](#)
- >> [Sortides de tutoria. Ins Vall de Llémèna](#)

Observacions

Per tal d'assolir una bona cohesió de grup, es fa necessari treballar una sèrie d'habilitats socials: referides al diàleg, habilitats personals i habilitats d'interacció social.

Pràctiques restauratives.

43

Cercle de diàleg

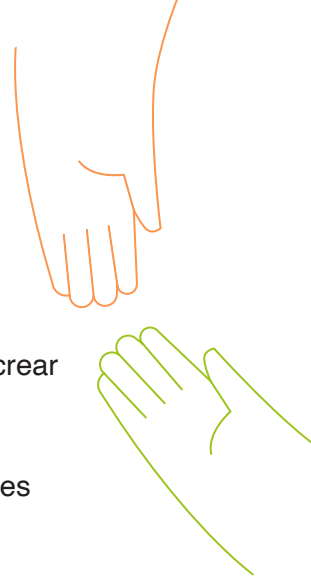

Què pretén?

- » Permeten prevenir, detectar, gestionar i resoldre les situacions de conflicte o problemes per tal de millorar la convivència i reforçar els vincles afectius entre les persones afectades per (quines situacions? Les de crisi de convivència?).
- » Tenen com a objectiu principal facilitar la cohesió del grup, crear comunitat i resoldre qüestions de baixa intensitat.
- » L'alumnat pot expressar-se en pla d'igualtat amb la col·laboració de la persona facilitadora.

Objectius:

- » Fomentar la participació
- » Assumir responsabilitats
- » Construir relacions
- » Fomentar l'empatia
- » Potenciar l'autoconfiança i la confiança en els altres
- » Compartir experiències
- » Crear un escenari segur
- » Contribuir als processos d'aprenentatge a través de la millora del clima de convivència.

Organització i recursos

Els cercles de diàleg són una pràctica bàsica per dialogar de forma restaurativa i crear comunitat. Podem fer diferents cercles de diàleg segons quin sigui l'objectiu.

En un cercle de diàleg tothom s'asseu en cercle i se segueixen les normes bàsiques prèviament acordades.

Sovint, es fa servir un objecte que va passant entre les persones participants. Només parla qui té l'objecte. Les persones que no parlen escolten amb respecte i esperen el seu torn. Si alguna persona no vol parlar quan li arriba l'objecte, pot "passar".

Agrupament de l'alumnat

Els cercles de diàleg estan dissenyats i pensats per realitzar-los en grup gran.

Funcions dels docents i/o altres professionals

En les diferents pràctiques restauratives, la persona facilitadora fa preguntes clares, ordenades i prou obertes perquè les respostes siguin lliures i naturals.

On i quan aplicar-ho

Aquestes pràctiques serveixen per compartir experiències, necessitats i expectatives. També permeten que l'alumnat s'impliqui en la gestió dels seus conflictes de manera dialogada i participativa. Milloren la convivència tot fomentant valors.

Enllaços

- [Pràctiques restauratives](#)
- [Cercle de diàleg](#)
- [Cercles de diàleg. XTEC](#)

A l'aula

Observacions

Premisses:

- Se segueixen unes normes bàsiques que explica la persona facilitadora.
- Només pot parlar qui té l'objecte.
- La participació és voluntària.
- Hi ha respecte i escolta entre les persones participants.
- S'accepta l'opinió de totes les persones participants.
- S'expressa el desacord mostrant respecte i aportant solucions.
- S'accepta la crítica dels companys i companyes.
- Es valoren totes les opinions.

Assemblea de classe i d'escola

44

Què pretén?

- Rebre informació per part de la persona responsable de la tutoria, de la persona delegada o de l'alumnat.
- Defensar opcions i propostes pròpies i respectar les dels altres.
- Prendre acords de classe.
- Fomentar la inclusió, la socialització i la pràctica d'una ciutadania activa.

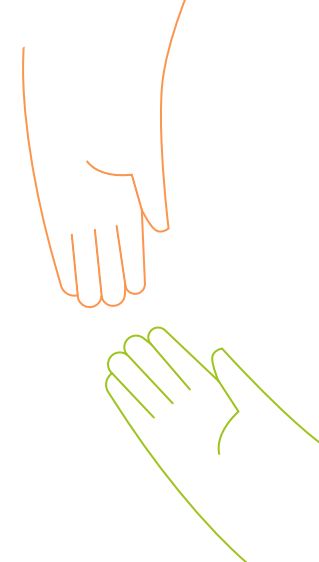

Organització i recursos

- »» Organització de l'espai: l'assemblea d'aula es durà a terme en un espai ampli i acollidor que permeti que tot l'alumnat pugui seure en rotllana o de tal manera que tots i totes es puguin veure, escoltar i comunicar amb facilitat.
- »» La sessió la durà a terme la persona responsable de la tutoria.
- »» La sessió es durà a terme de manera oral i es recomana realitzar una acta escrita on quedin recollits els punts a tractar i els acords presos per tot el grup classe.

Pauta de l'estructura bàsica de l'assemblea:

- »» ABANS de la sessió
 - »» Recollir i transmetre la informació a la classe abans de l'assemblea (pot fer-ho: la persona responsable de la tutoria, la persona delegada, qualsevol membre de la classe).
 - »» Preparar l'ordre del dia (temes per informar i debatre), escriure'l i distribuir-lo.

-
- » DURANT la sessió
 - » Assistir tot l'alumnat de la classe.
 - » Nomenar un moderador o moderadora i un secretari o secretària.
 - » Debatre cada tema de l'ordre del dia.
 - Obrir un torn d'intervencions:
 - Qualsevol persona de la classe pot demanar la paraula, esperar el seu torn, explicar, argumentar o defensar una opinió.
 - La persona encarregada de moderar l'assemblea resumeix les opinions presentades.
 - Prendre acords de la classe i aprovar-los (per majoria, si és possible).
 - » El secretari o secretària pren nota dels acords, els llegeix i s'aproven.
 - » Després, s'escriu l'acta de la reunió al llibre d'actes de classe (alumnat, temes tractats i acords).
 - » DESPRÉS de la sessió
 - » El delegat o delegada transmet els acords a l'equip directiu, a la junta de delegats i delegades o al tutor o tutora.

Agrupament de l'alumnat

L'assemblea està dissenyada per dur-la a terme en grup gran, fet que fomenta la participació de tots els infants i/o joves.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » La persona responsable de la tutoria ha de facilitar el temps i l'espai. També promou el reglament de l'assemblea.
- » Si cal, aporta informació.

On i quan aplicar-ho

- » Es fan sessions setmanals.
- » També es pot fer quan hi ha algun tema puntual que cal tractar al moment, sense esperar a la sessió setmanal.

Enllaços

- [L'assemblea de classe. Infografia](#)
- [Participació. Àmbit aula](#)
- [11 ASSEMBLEA I VIDA D'ESCOLA. Escola Sant Jordi](#)
- [LIC. La bona pràctica. Assemblea de classe. Esc. Sant Miquel. Cornellà de Llobregat](#)
- [Guia de delegats i delegades de classe](#)
- [Consell dels Infants de Girona](#)

Prevenició de situacions de conflicte

45

Què pretén?

Prevenir, detectar i intervenir en situacions de conflicte que alterin la convivència entre la comunitat educativa.

Organització i recursos

Depèn de l'activitat (vegeu protocols i enllaços al final de la fitxa).

Agrupament de l'alumnat

Depèn de l'activitat.

Funcions dels docents i/o altres professionals

Depèn de l'activitat.

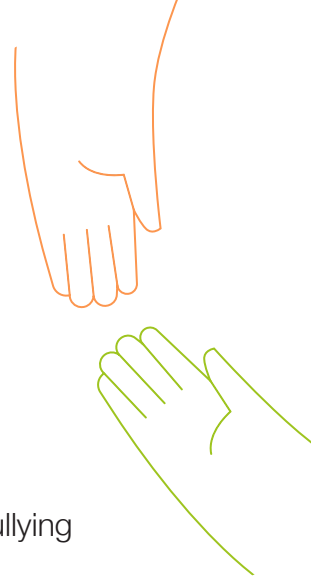
On i quan aplicar-ho

Depèn de l'activitat.

Enllaços

- [Resolució de conflictes](#)
- [Projecte de convivència](#)
- Programa d'innovació pedagògica i formació per a centres #aquíproubullying
- Programa educatiu (videojoc) "[Happy 8-12](#)" i "[Happy 12-16](#)"
- "[Órdago](#)" (12-16)
- [L'aventura de la vida](#) (8-11)

Observacions

Recull de protocols per a la millora de la convivència.

Hi ha pautes per detectar conflictes i activitats de prevenció.

- [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGBTI](#)
- [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals](#)
- [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de situacions d'odi i discriminació](#)
- [Protocol d'actuació amb menors de catorze anys en situacions de conflicte o comissió d'una infracció penal](#)
- [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de conflictes greus](#)
- [Protocol de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu](#)

Mediació escolar

46

Què pretén?

En l'àmbit de centre, educa la convivència:

- Regula la convivència al centre desenvolupant actituds i habilitats relacionals positives.
- Prevé la violència.
- Intervé constructivament davant dels conflictes.
- Millora el clima del centre.

En l'àmbit de l'alumnat:

- Contribueix a la seva formació integral.
- Ajuda a crear grup, en un context on tothom és acceptat.
- Afavoreix la construcció d'actituds, valors i normes de manera efectiva i pràctica.
- Desenvolupa les habilitats socials.

La mediació és...

- Un intent de treballar amb l'altre i no contra l'altre, buscant una via pacífica i equitativa d'afrontar els conflictes en un entorn de creixement, d'acceptació, d'aprenentatge i de respecte mutu.
- Un procés de comunicació horitzontal a tres bandes en el qual el mediador o medidora crea les condicions per tal que els protagonistes del conflicte puguin compartir inquietuds, plantejaments, punts de vista i limitacions amb l'ànim d'elaborar el conflicte i posar-se d'acord.

- Una via voluntària d'explorar els conflictes en què els protagonistes prenen les seves pròpies decisions per consens i sense ser coaccionats per cap mena de poder.

Organització i recursos

A partir de tres tipus d'actuacions possibles:

- »» Activitats de tutoria: tasques senzilles que tenen una fase dinàmica, una de reflexió i una d'aplicació a noves situacions.
- »» Servei de mediació: regulació de conflictes, a partir d'una actuació educativa i preventiva.
- »» Projecte col·lectiu: treballs cooperatius realitzats per l'alumnat de cara a millorar algun aspecte del seu entorn immediat.

Agrupament de l'alumnat

Una possibilitat seria que les persones mediadores treballessin en parelles: dos infants/ joves o bé alumnat-docent.

Les persones mediadores donen la benvinguda a les persones en conflicte i es presenten definint el seu rol mediador:

- »» Els mediadors o mediadores no es decanten per ningú.
- »» No donen solucions, ni influeixen en les decisions.
- »» No tenen cap mena de poder.
- »» Mantenen confidencial el contingut de la trobada. Seguidament, expliquen que a l'hora de mitjançar cal respectar unes normes mínimes:
 - »» Escoltar i parlar per torns.
 - »» Explicar-se sense ofendre.
 - »» Cooperar per tal de canviar la situació, procés de reparació. Abans de prosseguir, sempre es demana als protagonistes del conflicte si estan d'acord amb aquestes normes i creuen que poden complir-les.

Funcions dels docents i/o altres professionals

La persona mediadora treballa per:

- » Crear un ambient relaxat.
- » Obrir canals de comunicació.
- » Explorar les posicions inicials de cada persona.
- » Fomentar el pensament creatiu.
- » Aportar criteris de realitat.
- » Valorar les manifestacions de reconeixement d'una part envers l'altra.
- » Atorgar autonomia als protagonistes del conflicte.
- » Dirigir els protagonistes cap a l'ús cooperatiu del poder.
- » Enfortir les relacions afectives i d'interrelació.
- » Aprendre a generar mecanismes per afrontar els conflictes.
- » Preparar els participants per a un món divers i multicultural.

On i quan aplicar-ho

Als centres on hi ha un servei de mediació (persones mediadores formades dins el centre), les persones que es troben en una situació conflictiva poden optar per demanar la intervenció del mediador.

La participació sempre és voluntària i allò que es diu sempre és confidencial.

Enllaços

- [Document per prendre nota dels acords d'una trobada de mediació](#)
- [La mediació escolar](#)
- [Gestió i resolució de conflictes](#)

- Projecte de convivència
- Quadern de treball per a secundària
- Què és la mediació escolar?

Observacions

Hi ha tres normes bàsiques:

- Parlar sense interrompre.
- Evitar les desqualificacions.
- Cooperar en la recerca d'una via de sortida.

Procés de mediació:

- Entrada: convidar i explicar. Conscienciació: tenim un conflicte, com el podem afrontar?
- Inici: benvinguda i normes.
- Exploració del conflicte: el passat.
- Definició d'interessos: el present.
- Creació d'alternatives: el futur. Transformació del conflicte: fem propostes.
- Finalització: pactes, acords i compromisos.
- Sortida: avaluar i modificar, si cal.
- Conclusió: viure i conviure en pau.

Filosofia

3/18

47

Què pretén?

- Reforçar les habilitats del pensament de l'alumnat, partint de la filosofia com a disciplina fonamental.
- Ensenyar a pensar i ajudar a desenvolupar les habilitats cognitives de l'alumnat.
- Enfortir la capacitat reflexiva.
- Preparar l'alumnat en la raonabilitat per participar en un món democràtic.

Organització i recursos

L'organització de les sessions són flexibles, depèn del tipus d'activitat que es treballi. Com comencem?

- » Creem un clima: cal un ambient de confiança mútua. És bo aconseguir un clima de calma, de quasi semirelaxació.
- » Establim conjuntament una normativa per a les sessions.
- » Situem les taules: la rotllana.
- » Procurem un espai acollidor o canviem d'aula (si és possible).
- » Canviem de llum.
- » Posem una música per començar (sintonia de l'activitat).

Com acabem?

- »» Avaluem la sessió: avaluació analògica.

Agrupament de l'alumnat

Tot el grup junt i, principalment, en rotllana.

Funcions dels docents i/o altres professionals

La persona responsable de l'activitat ha de vetllar perquè durant les sessions es compleixin aquests requisits:

- »» Escoltem, pensem, ordenem el pensament i parlem.
- »» Demanem sempre el torn de paraula.
- »» Escoltem la resta del grup quan parla.
- »» Acceptem l'opinió del grup.
- »» Respectem les intervencions de totes les persones.
- »» Expressem el nostre desacord mostrant respecte i aportant solucions.
- »» Acceptem les crítiques que ens puguin fer.
- »» Valorem totes les opinions. A vegades no hi ha una resposta correcta.
- »» Ajudem les persones participants, no les acusem.

És important que la persona referent presenti les sessions, faci preguntes, ajudi els infants/joves a pensar, ajudi a ordenar i a organitzar el pensament, a expressar les seves opinions...

On i quan aplicar-ho

Es dedica una sessió setmanal per grup dins l'horari i està inclòs dins del PEC.

Enllaços

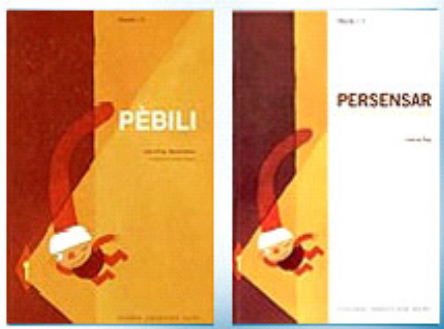
- [Què és la filosofia 3/18](#)
- [Filosofia 3/18 Escola Pau Casals. Rubí](#)
- [Filosofia 3/18 Escola Les Roques Blaves. Esparreguera](#)
- [Filosofia 3/18 Escola Madurell. Molins de Rei \(Actualitzat\)](#)
- [Què és la filosofia 3/18? Vídeo Fèlix de Castro, grup IREF](#)
- [Què és la filosofia 3/18? Vídeo Glòria Arbonès, grup IREF](#)

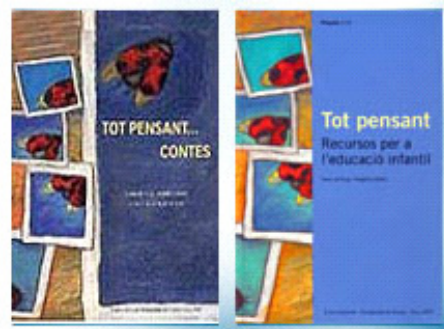
A l'aula

Materials:

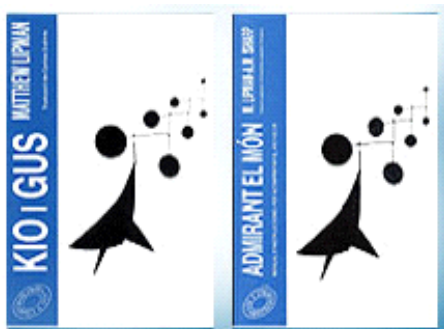
A continuació exposem exemples utilitzats en les diferents etapes educatives, des d'I3 fins a Batxillerat.

Educació infantil

Cicle inicial

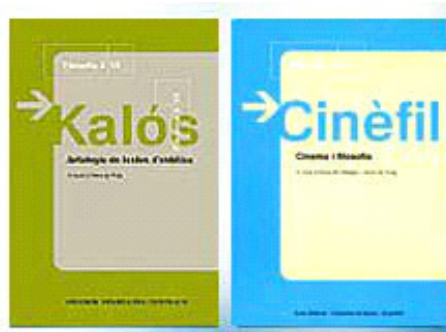

Cicle mitjà

Cicle superior

1r i 2n ESO

3r i 4t ESO

Batxillerat

Observacions

És necessari que el claustre rebi formació (FIC).

Oferta formativa. Filosofia 3/18

Educació emocional

48

Què pretén?

Tenir present la dimensió global de l'infant/jove.

- Millorar la convivència.
- Treballar des del coneixement de la identitat personal i la relació, comunicació i interacció amb els altres.
- Formar persones des de les competències i habilitats socials.
- Formar persones responsables dels seus actes, preparades per afrontar els reptes socials futurs.
- Millorar l'autoconeixement, l'autoregulació, l'automotivació, l'empatia i les habilitats socials.

Organització i recursos

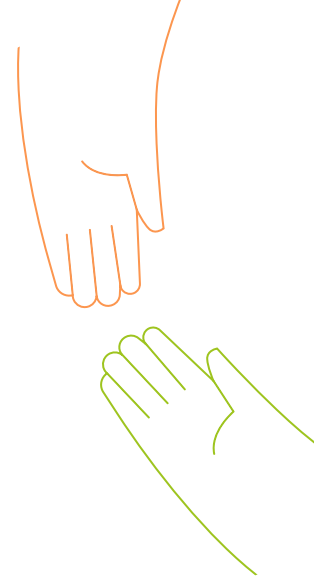
Se centra en dos vessants:

- » La intrapersonal: que permet comprendre's i treballar amb un mateix o mateixa. És una dimensió més personal. Fa referència a la capacitat per accedir als sentiments propis i comprendre's un mateix o mateixa i utilitzar aquesta informació amb eficàcia en la regulació de la pròpia vida. (Fa referència a la consciència emocional, la regulació emocional, l'autoestima i l'autonomia emocional.)
- » La interpersonal: que permet comprendre i treballar amb els altres. És una dimensió més col·lectiva. Fa referència a la capacitat per percebre, entendre i respondre de manera adequada els estats d'ànim, temperaments i motivacions dels altres. Inclou

qualitats com l'empatia, l'associabilitat i l'extraversió. (Fa referència a les habilitats socials i d'intel·ligència interpersonal, i a les habilitats per a la vida i el benestar emocional.)

Engloba cinc blocs temàtics:

- »» Consciència emocional
- »» Regulació emocional
- »» Autoestima i autonomia emocional
- »» Habilitats socials i intel·ligència interpersonal
- »» Habilitats per a la vida i el benestar emocional

Agrupament de l'alumnat

Segons el tipus d'activitats.

L'enfocament metodològic serà globalitzat i actiu per aconseguir una construcció d'aprenentatges emocionals i funcionals que siguin útils en tots els espais de la vida de l'alumnat.

L'actuació es portarà a terme de manera flexible, en els moments que es faci necessari per al bon funcionament del grup o de l'alumne/a.

Funcions dels docents i/o altres professionals

Fer de guia i model per tal de proporcionar i promoure la reflexió i adquisició d'estratègies emocionals vàlides per a la vida de l'alumnat.

On i quan aplicar-ho

Qualsevol moment és bo per resoldre conflictes, per aprendre habilitats per a la vida i per gestionar les nostres emocions i compartir-les.

Enllaços

- [Benestar emocional](#)
- [La aventura de la vida. Programa.](#)
- [Programa Happy i videojoc](#)
- [Aquí prou bullying](#)

Observacions

Cal vetllar pel benestar emocional de l'alumnat en tot moment.

Hàbits i estratègies d'estudi

49

Què pretén?

- Identificar els elements que afavoreixen i els que dificulten l'aprenentatge propi.
- Planificar les tasques d'aprenentatge i el seu procés.
- Conèixer i posar en pràctica estratègies i hàbits que intervenen en l'aprenentatge propi.
- Desenvolupar habilitats i actituds que permetin afrontar els reptes de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Organització i recursos

Pla de treball i principals tècniques d'estudi:

- »» Un bon disseny del pla de treball ha de ser realista, adaptable i personal.
- »» Les principals tècniques d'estudi són:
 - »» Prendre apunts
 - »» Lectura ràpida i comprensiva per tenir una idea global de les parts de què consta
 - »» El subratllat i les anotacions al marge
 - »» El resum
 - »» Ús d'organitzadors gràfics per gestionar la informació: esquemes, quadres

sinòtics, mapes conceptuais, mapes mentals...

- »» Organització de la informació: taules, visual thinking...
- »» Planificació del temps: horari d'estudi, descansos cada 30 minuts, cada 5 minuts o cada hora; descansos de 10 minuts (aixecar-se, moure's...)
- »» Regles mnemotècniques: la de la historieta, la dels llocs, l'associació de paraules

Agrupament de l'alumnat

S'adreça a tot l'alumnat.

Individualment, en grup petit i/o amb ajuda de les TIC, si s'escau.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- »» Fer adonar l'alumnat que és important que conegui els seus hàbits d'estudi.
- »» Fer adonar l'alumnat que és important l'actitud, les condicions i l'organització i planificació.
- »» Orientar i acompanyar l'alumnat en els hàbits i rutines de treball: ús de l'agenda, marcar-se un horari...
- »» Vetllar perquè l'alumnat tingui les condicions físiques i psíquiques bàsiques: dormir, menjar i fer exercici físic.
- »» Ensenyar els procediments de les diferents tècniques d'estudi.
- »» Compartir la responsabilitat entre l'equip docent i tot el professorat.
- »» Crear un vincle i interacció amb l'alumnat, evidenciar la projecció del que s'està fent, promoure la consciència del propi procés d'aprenentatge.

On i quan aplicar-ho

- »» Transversalment en cada una de les àrees i/o matèries.
- »» En les sessions de tutoria.

Enllaços

- [Tècniques d'estudi: Educaweb](#)
- [Orientacions en tècniques d'estudi. J. Cruz](#)
- [Site Tècniques d'estudi](#)
- [Vídeo "Aprendiendo a aprender". Hèctor Ruiz Martín](#)
- [Tècniques d'estudi: UAB](#)
- [Tècniques d'estudi per a la universitat: UOC](#)
- [Aprendre a aprendre: EduCaixa](#)
- [Mapes mentals i visual thinking: DIBA](#)
- [Vídeo "Ajuda't a aprendre": DIBA](#)

Observacions

Cal crear un bon ambient d'estudi. L'espai físic contribueix a la concentració: el lloc d'estudi, la ventilació, la temperatura, la il·luminació, el silenci.

Orientació acadèmica

50

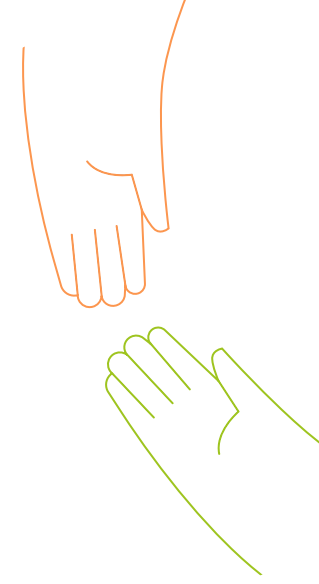
Què pretén?

- Optimitzar l'esforç intel·lectual i el rendiment acadèmic amb un conjunt d'estratègies per fixar l'aprenentatge i fer durables i permanents els coneixements i habilitats adquirides.
- Afavorir l'avaluació formadora en què l'alumnat és conscient del que aprèn, de com ho fa per aprendre i de què ha de millorar per aprendre millor.
- Facilitar a l'alumne unes pautes de treball aplicables a tot el procés acadèmic que li permetin adaptar la seva forma d'estudiar.
- Ajudar a prevenir el fracàs escolar i a aconseguir l'èxit acadèmic.

Organització i recursos

- » L'avaluació formadora ha d'acompanyar en tot moment la presa de consciència i l'estimulació de canvis i millores a partir de:
 - » Coneixement dels criteris d'avaluació des de l'inici de l'aprenentatge
 - » Feedback constant
 - » Activitats d'autoavaluació
 - » Moments de coavaluació entre iguals
 - » Atenció personalitzada entre docent i alumnat
- » Millorar l'aprendre a aprendre:
 - » Actitud i interès pels aprenentatges

-
- »» Hàbits de treball
 - »» Atenció i escolta
 - »» Capacitat d'esforç
 - »» Metacognició
 - »» Tractament de la informació i competència digital
- »» Un bon disseny del pla de treball ha de ser realista, adaptable i personal. Es treballaran les estratègies d'aprenentatge per tal que l'alumnat conegui les seves forteses i/o debilitats i esculli les tècniques d'estudi més adequades segons les seves característiques.
- »» Les principals tècniques d'estudi són:
- Prendre apunts
 - Lectura ràpida i comprensiva per tenir una idea global de les parts de què consta
 - El subratllat i les anotacions al marge
 - El resum
 - Els quadres sinòptics i/o esquemes
 - Organització de la informació
 - Planificació del temps
 - Regles mnemotècniques: la de la historieta, la dels llocs, l'associació de paraules...

Agrupament de l'alumnat

Individualment, en grup petit i/o amb ajuda de les TIC.
S'adreça a tot l'alumnat.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Fer adonar l'alumnat que és important que conegui els seus hàbits d'estudi.
- » Fer adonar l'alumnat que l'actitud, les condicions i l'organització i planificació són rellevants.
- » Orientar i acompanyar infants i joves en els hàbits i rutines de treball: ús de l'agenda, marcar-se un horari...
- » Vetllar perquè l'alumnat tingui les condicions físiques i psíquiques bàsiques: dormir, menjar i fer exercici físic.
- » Fomentar un coneixement estratègic d'aprendre a aprendre. Ajudar a l'autoconeixement de l'alumnat com a estudiant. Ensenyar els procediments de les diferents tècniques d'estudi.
- » Compartir la responsabilitat entre l'equip docent i tot el professorat. Afavorir la metacognició dins del procés d'aprenentatge.
- » Crear un vincle i interacció amb infants i joves, evidenciar la projecció del que s'està fent, promoure la consciència del propi procés d'aprenentatge.

On i quan aplicar-ho

És un procés continu que es pot donar en diferents moments: abans d'un examen, en finalitzar un tema...

A les sessions de tutoria.

Enllaços

- [Orientació acadèmica i professional](#)
- [Pauta d'avaluació de les competències i habilitats adaptatives](#)
- [Hàbits de treball. Orientacions i activitats](#)

A l'aula

- » [Tècniques d'estudi. IES Mediterrània](#)
- » [Qüestionari d'hàbits d'estudi: Mira, mira... com estudio! EAP de Montcada, Ripollet, Santa Perpètua de Mogoda](#)

Observacions

Cal crear un bon ambient d'estudi. L'espai físic contribueix a la concentració: el lloc d'estudi, la ventilació, la temperatura, la il·luminació, el silenci.

Orientació professional

51

Què pretén?

Eso i postobligatòria

Programar, implementar i avaluar activitats didàctiques d'aula i de centre perquè l'alumnat:

- »» Explori i conegui els seus interessos i/o expectatives acadèmiques i professionals.
- »» Explori i conegui els diferents perfils professionals que hi ha.
- »» Conegui el sistema educatiu.
- »» Pugui anar elaborant el seu itinerari formatiu i professionalitzador.

Infantil i primària

Organitzar xerrades i altres activitats en què participin diferents agents de la comunitat educativa (exalumnes, famílies, persones expertes...) per compartir experiències de diversos perfils professionals des de la vivència personal.

Organització i recursos

- »» De l'espai: preferentment a l'aula.
- »» De professionals implicats: tutor, tutora o membres de la comunitat educativa.
- »» Format: escrit, oral, suport digital, multimèdia..., segons l'activitat.

Agrupament de l'alumnat

De l'alumnat: grup gran, però treball individual.

Funcions dels docents i/o altres professionals

- » Organitzar i temporitzar les activitats.
- » Orientar i acompanyar l'alumnat en la presa de decisions, que els ajudi a descobrir els seus interessos i a valorar les seves capacitats i límits de manera compartida amb les famílies.

On i quan aplicar-ho

En diferents moments del curs. En sessions de tutoria.

Enllaços

- [Tria educativa](#)
- [Vídeos FP: Departament d'Educació](#)

TESTS:

- [Estudiar a Catalunya. Test d'orientació acadèmica i professional](#)
- [Test d'interessos professionals. Barcelona Activa](#)
- [GR: Educaweb](#)
- [Saló de l'Ensenyament](#)
- [Canal Universitats](#)
- [Cercador d'ocupacions. Barcelona Activa](#)

- Coneix els sectors amb futur: Barcelona Activa
- Treball per ocupacions
- SOC: acompanyament a les persones
- Jo vull ser: Cambra de Comerç de Barcelona